

PISMO STOWARZYSZENIA ROZWOJU RYBOŁÓWSTWA

Biblioteka

WIADOMOŚCI RYBACKIE

NR 2 (63)
LUTY 1996

Worki dorszowe z oknami selektywnymi
Polskie rybołówstwo kalmarowe

Kontynuujemy rozpoczęty w poprzednim numerze "Wiadomości Rybackich" cykl krótkich artykułów sponsorowanych, prezentujących przedsiębiorstwa polskiej gospodarki rybnej. Informacje te są przygotowywane przez same zainteresowane przedsiębiorstwa. Zamieszczamy je nie tylko dla przedstawienia i zareklamowania poszczególnych firm, ale także z tą myślą, by powstał w ten sposób trwały zapis stanu i przemian naszej gospodarki rybnej. Jako jedyne w Polsce czasopismo tej branży poczytujemy sobie za obowiązek, zarówno wobec rzeszy pracowników rybołówstwa, jak i tych, którzy w przyszłości zechcą zapoznać się z tą problematyką. Pierwszeństwo dajemy członkom wspierającym Stowarzyszenie Rozwoju Rybołówstwa.

Dal-Pesca Sp. z o.o. powstała w 1992 roku w wyniku restrukturyzacji PPPiH Dalmor S.A. Istniejące od ponad 40 lat w gdyńskim Dalmorze przetwórstwo ryb pozyskało zagranicznego inwestora – włoską firmę Pesclaudio, tworząc z nią joint venture na zasadzie wniesienia równych udziałów. Uzupełniając istniejący potencjał przetwórczy (majątek i zasoby ludzkie) o nowoczesne technologie, firma przystąpiła do produkcji szerokiego asortymentu wyrobów z ryb mrożonych.

Bazą surowcową stała się macierzysta firma Dalmor S. A., która zaopatruje Dal-Pescę w wysokiej jakości filety z mintaja i morskczuka. Aktualnie firma zatrudnia 155 osób, w tym 130 personelu produkcyjnego. Roczna wielkość przetworzonego surowca sięga 8000 ton. Jakość produktu końcowego jest wysoka, o czym świadczy całkowity brak reklamacji ze strony klientów oraz uzyskane wyróżnienia (miedzy innymi na Międzynarodowych Targach Przetwórstwa i Produktów Rybnych "POLFISH '95").

Produkty Dal-Pesci opatrywane są znakiem towarowym "AQUA". Lista produktów oferowanych przez firmę zawiera:

- naturalne oraz panierowane filety porcjowane z mintaja i morskczuka, sprzedawane luzem oraz pakowane w kartoniki przy pomocy technologii próżniowej, w sztywne, zgrzewane folie,
- naturalne i panierowane, indywidualnie mrożone, filety z mintaja pakowane w woreczki,
- paluszki rybne z całego jak i mielonego fileta z mintaja – pakowane w kartoniki,
- produkty delikatesowe, takie jak: krewetki, frutti di mare, małże, omulki ..., będące uzupełnieniem tradycyjnej oferty handlowej.

15% całej produkcji firma eksportuje do Czech, Słowacji, Włoch i na Ukrainę.

W chwili obecnej naczelnym zadaniem jest uregulowanie i przystosowanie aktualnego stanu posiadanych budynków i maszyn do warunków przewidywanych przepisami Unii Europejskiej. Zakłada się, że w wyniku realizacji prac modernistycznych potencjał produkcyjny firmy wzrośnie do 16 000 ton rocznie najwyższej jakości produktu końcowego.

Możliwości rozwojowe rynku wewnętrznego jak też zewnętrznego są optymistyczne i pozwalają planować długofalowy i dynamiczny rozwój firmy.

Dwuosobowy Zarząd tworzą:

- ☆ Prezes Spółki – mgr Bogdan Płociniak
- ☆ Wiceprezes Spółki – Ewa Kalinowska

Adres Spółki:

Dal-Pesca Sp. z o.o.
ul. Hryniewickiego 8A
81-340 Gdynia
tel.: 276-454, 205-152
fax: 207 923, telex 5429

Międzynarodowe Targi Morskie "BALTEXPO '96"

Ósme już z kolei Międzynarodowe Targi Morskie "BALTEXPO '96" odbędą się w Gdańsku w dniach od 3 do 6 września 1996 roku. Do grona tradycyjnych już patronów imprezy, takich jak Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej, Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Ministerstwo Współpracy Gospodarczej z Zagranicą, Krajowa Izba Gospodarcza oraz Wojewoda Gdański i władze municypalne, dołączy nowopowołana Rada Wystawców Targów "BALTEXPO". Targom towarzyszyć będzie Międzynarodowa Konferencja Morska "Bezpieczny statek".

W poprzednich targach ("BALTEXPO '94") uczestniczyły 403 firmy z 16 krajów, w tym polski przemysł rybny reprezentowało 205 firm. Pawilony narodowe wystawiły: Dania, Finlandia, Francja, Norwegia, Niemcy, Szwecja, Wielka Brytania. Stoiska zajęły powierzchnię

10 240 m². Targi odwiedziło 18 300 osób, w tym 4643 z zagranicy.

W przygotowaniu ekspozycji, która reprezentować będzie gospodarkę rybną, przewidziane są następujące działy: rybołówstwo dalekomorskie, statki rybackie, sprzęt rybacki, urządzenia do przetwórstwa ryb na lądzie i morzu, opakowania produktów rybnych, ochrona środowiska naturalnego, wyposażenie nawigacyjne i hydrolokacyjne.

Wystawcy, którzy chcą uczestniczyć w tej imprezie powinni swoje zgłoszenia przesłać w terminie do 6 maja 1996 roku na adres:

AGPOL Promocja Sp. z o.o.
00-654 Warszawa
ul. Śniadeckich 17

Aby temu przeciwdziałać, poszukiwane i wprowadzane są różne rozwiązania, mające na celu ochronę tego gatunku. Do podstawowych, technicznych środków ochronnych, aktualnie obowiązujących należą:

- minimalna, dopuszczalna wielkość prześwitu oczka – 105 mm w netach i workach z oknami selektywnymi lub 120 mm w workach z oczkami w układzie rombowym;
- wymiar ochronny ryby – 35 cm;
- zakaz prowadzenia połowów w okresie czerwiec-sierpień;
- limitowanie ogólnej masy dorsza na poszczególnych krajach.

Powyższe środki ochronne wprowadzono w oparciu o zalecenia Międzynarodowej Komisji Rybołówstwa Morza Bałtyckiego. W tych okolicznościach staje się zrozumiała decyzja polskiej administracji morskiej, o wprowadzeniu do eksploatacji z dniem 1 czerwca 1995 r. nowych worków dorszowych, wzorowanych na rozwiązaniach przyjętych w Unii Europejskiej. Polegają one na zwiększeniu prześwitu oczek w worku ze 105 do 120 mm, lub na wyposażeniu worków w tzw. okna selektywne.

W 1995 r. przeprowadzono w MIR badania selektywności nowych konstrukcji worków dorszowych.

Materiał i metoda badań

Badania selektywności prowadzono standardowym włokiem dennym dorszowym WD-28/25. Włók był wykonany z sieciowych tkanin węzłowych ze sznurka polietylenowego, kręconego o nominalnej grubości 3,0 mm. W przedniej części włoka długość boków oczek tkanin wynosiła 60 mm, a w tylnej części 55 mm.

Włók był uszlusowany 24 pływakami o średnicy 200 mm i jednym położonym centralnie o $\varnothing$ 300 mm. Obciążenie włoka stanowiła trójczłonowa lina toczyskowa.

Podbora obciążona była pięcioma odcinkami łańcucha po 6 kg każdy, rozmieszczonych po 2 na skrzydłach i jeden na rzedniku.

W badaniach wykorzystywano niżej wymienione worki dorszowe, każdy o długości ok. 6,0 m:

1. Polietylenowy, wykonany z podwójnego, plecionego sznurka żyłkowego o nominalnej grubości 4 mm i o prześwicie nominalnym oczka 105 mm. Worek był wyposażony w dwa okna z tego samego materiału sieciowego co worek. Okna posiadały układ oczek kwadratowych, których wielkość była analogiczna jak w worku. Worek został zakupiony w Danii.

2. Styłonowy, wykonany z pojedynczego sznurka o grubości 3,0 mm – część górna i z pojedynczego sznurka $\varnothing$ 3,5 mm – część dolna. Tkaniny workowe zostały wykończone standardową metodą przy użyciu preparatu "Osolan S". Tkanina w worku posiadała no-

Worki dorszowe z oknami selektywnymi

Dorsz należy do najbardziej wartościowych gatunków ryb bałtyckich. Z tego względu jest on intensywnie łowiony. Intensywne połowy spowodowały drastyczny spadek zasobów dorsza. Polskie połowy dorsza w ubiegłych piętnastu latach zmniejszyły się ponad dziesięciokrotnie.

minimalny prześwit oczka 105 mm. Worek ten wyposażono w dwa okna selektywne wykonane zgodnie z Zarządzeniem Urzędu Morskiego. Materiał zastosowany na okna był specjalnie przygotowany do tego celu w Olsztyńskich Zakładach Sieci Rybackich w Korszach. Do produkcji okien użyto styłonowego, stabilizowanego termicznie sznurka plecionego o grubości 4 mm. Po wykonaniu tkaniny o prześwicie oczka 107 mm poddano ją technologicznemu wykończeniu, w taki sposób, aby zapewnić jej maksymalną sztywność.

3. Styłonowy, wykonany z tkaniny analogicznej jak worek nr 2. W tym worku okno selektywne wmontowano na całą szerokość górnej jego części, tj. o szerokości 45 oczek. Długość tego okna wynosiła 4 m. Pozostałe części worka – początkowa, górna część o długości 1 m i końcowa o długości 1,5 m – były wykonane z tkaniny o tradycyjnym, rombowym układzie oczek.

4. Standardowy, używany najczęściej do połowów dorsza w polskim rybołówstwie bałtyckim, wykonany z podwójnego, plecionego sznurka polietylenowego $\varnothing$ 4 mm o nominalnym prześwicie oczka 105 mm.

5. Styłonowy, z tkaniny z podwójnego

sznurka $\varnothing$ 3,5 mm, o nominalnym prześwicie oczka 120 mm. Tkanina była wykończona preparatem "Osolan S". Dla tego worka przygotowano okrywę z tkaniny o grubości boku 0,9 mm i prześwicie oczka 30 mm, obejmującą górną część worka oraz wkładkę wewnętrzną na dolną część worka.

6. Standardowy worek z wkładką drobnooczkową (tkanina jak w okrywie worka nr 5), przeznaczony do badań składu długościowego dorsza na danym łowisku.

Badania przeprowadzono w polskiej strefie ekonomicznej na łowiskach wschodnich i zachodnich Bałtyku. Połowy prowadzono na przemysłowych kutrach burtowych. Na łowiskach wschodnich eksploatowano kuter 21 m z silnikiem 310 KM (228 kW) – Wła-254, a na łowiskach zachodnich – kuter 24 m z silnikiem o mocy 225 KM (165 kW) – Wła-151.

W badaniach oceny skuteczności selekcji dorsza przez poszczególne rodzaje worków wykorzystywano dwie metody:

- metodę przemiennych zaciągów;
- metodę z zastosowaniem półokrywy.

Na podstawie pomiarów długości złowionych dorszy z porównywanymi zaciągami, sporządzono wykresy obrazujące frekwencję i dystrybucję ryb. Z różnicy liczby zatrzymanych dorszy o długości do 35 cm przez badany worek i worek z wkładką, można było obliczyć procentową liczbę dorszy, które przeszły na zewnątrz worka. Ta właśnie procentowa liczba dorszy, którym udało się opuścić worek w trakcie połowu stanowi wskaźnik selektywności dla pierwszej metody.

W drugiej metodzie, czyli badaniach z półokrywą, uzyskiwano dwa składy długości dorsza. Pierwszy skład dorszy, znajdujących się w zasadniczym worku i drugi, ryb znajdujących się w okrywie. Na ich podstawie można obliczyć skład długościowy dorszy występujących na danym łowisku, który stanowi sumę składów długościowych dorszy z worka i półokrywy. Zebrane dane umożliwiły także obliczenie wyrównanej procentowo liczby dorszy zatrzymanych przez worek w odniesieniu do wszystkich dorszy złowionych, a znajdujących się w worku i okrywie w każdej klasie długościowej. Przeniesione na wykres dane tworzą krzywą selektywności, umożliwiającą odczytanie wartości selekcji na poziomie 25, 50 i 75%, czyli ustalenie selekcji worka. Wartość 50% selekcji dorsza, odniesiona do wielkości oczka worka pozwala obliczyć tzw. współczynnik selektywności badanego worka.

W trakcie badań na łowiskach wschodnich przeprowadzono 22 zaciągi spełniające metodyczne wymagania. Średnia wydajność na zaciąg w tych badaniach wynosiła 0,41 tony dorsza wg relacji pełnej. Natomiast na łowiskach zachodnich przeprowadzono 27 zaciągów spełniających wymagania metodyczne. Średnia wydajność na jeden zaciąg wynosiła 1,08 t.

Badania selektywności dorszowych worków przeprowadzono w okresie maj-czerwiec 1995 r.

Tabela 1. Wskaźniki selektywności badanych worków dorszowych

Nr worka	Rodzaj worka	Łowisko	Udział ryb o długości do 35 cm [%]			Udział ryb o długości do 38 cm [%]		
			w worku badanym	w worku z wkładką	% ryb przepuszczonych przez badany worek	w worku badanym	w worku z wkładką	% ryb przepuszczonych przez badany worek
4	standardowy polietylenowy	J-7, 8 K-8, 9	9,7	16,5	41,2	18,5	28,8	35,8
1	polietylenowy z oknami	J-8	8,0	16,5	51,5	16,1	28,8	44,1
2	stylonowy z oknami	G-8	8,2	32,7	74,9	19,7	45,1	56,3
		H, J, K-8	0,3	16,5	98,2	1,1	28,8	96,2
3	stylonowy z 1 oknem	H-8	1,0	13,7	92,7	3,5	28,0	87,5
5	stylonowy prześwit 120	R, S, T-10	29,9	37,5	20,3	53,3	62,6	14,9

Wyniki z badań selektywności dorszowych worków

Spośród badanych worków najwyżej należy ocenić selektywność worków z oknami. Szczególnie wysoki procent (powyżej 87%) dorszy, które przeszły przez oczka worków, odnotowano na łowisku w kwadracie H-8. Tak wysoki wskaźnik selektywności był uzyskiwany obu wariantami stylonowych worków dorszowych.

Stylonowe worki z oknami cechowały się tak wysokim wskaźnikiem selektywności dlatego, że została zastosowana bardzo dobra technologia produkcji okien sieciowych w OZSR w Korszach, co zapewniając kwadratowy układ oczek w workach, umożliwiała swobodną ucieczkę niewymiarowym rybom.

Wskaźnik selektywności stylonowego worka z dwoma oknami, na tle ogólnej populacji dorsza, określonej workiem z drobnoczkową wkładką, przedstawiono na rysunku 1. Jak wynika z wykresu, obie krzywe mają względem siebie przebieg prawie równoległy w przedziale długości dorszy od 30 do prawie 60 cm. Oddalenie od siebie obu krzywych jest

stosunkowo znaczne, co świadczy o dużej selektywności stylonowego worka z dwoma oknami.

Przebieg krzywych obrazujących selekcję worka z jednym, górnym oknem był zbliżony do krzywych odpowiadających workowi z dwoma oknami.

W odniesieniu do polietylenowego worka z dwoma oknami (worek nr 1) wskaźnik selektywności dla dorszy o długości do 35 cm wynosił ponad 50%, a dla ryb z przedziału długościowego do 38 cm – niespełna 45%.

Najniższym wskaźnikiem selektywności charakteryzował się stylonowy worek o tradycyjnym, romboidalnym układzie oczek o prześwicie nominalnym 120 mm (worek nr 5), którego selektywność była dwukrotnie niższa od worka polietylenowego (worek nr 4) o standardowej wielkości oczka.

Na rysunku 2 przedstawiono przebieg krzywej selektywności dla worka nr 5. Dla tej krzywej zakres selekcji wynosił 16,9 cm, a obliczony współczynnik selektywności dla tego worka wynosił 2,37. Dla celów porównawczych, na rysunku 3 uwidoczniono krzywą selektywności dla stylonowego worka nr 3. Zakres selekcji dla tego worka był bardziej

korzystny i wynosił 13,9 cm, a współczynnik selektywności kształtował się na zbliżonym poziomie wynosząc 2,53.

Z przeprowadzonych badań wynikają między innymi następujące wnioski:

1. Dotychczasowe konstrukcje worków o tradycyjnym, romboidalnym układzie oczek, charakteryzują się niższą selektywnością niż worki z oknami o oczkach kwadratowych.

2. Zwiększenie wielkości oczek w dotychczasowych workach stylonowych nawet o ok. 15%, przy tkaninie z podwójnego sznurka nie przyniosło poprawy właściwości selektywnych.

3. Właściwości fizyczne materiałów sieciowych użytych do budowy worków, a w szczególności sztywność tkanin w oknach, sprzyja poprawie selekcji.

4. Worki z oknami selektywnymi, wykonane ze sznurka plecionego o grubości 4 mm, zarówno z polietylenu jak i poliamidu, zdały praktyczny egzamin w eksploatacji, zwiększając selektywność.

Wiesław Blady,
Władysław Czajka,
Janusz Zaucha

Ukraina rozwija połowy krylowe

Z raportów CCAMLR (Komisji ds. Ochrony Żywych Zasobów Antarktyki) wynika, że w sezonie 1994/95 połowy krylowe statków rybackich należących do armatorów ukraińskich wzrosły do 119 tys. ton. Wiele faktów wskazuje na to, iż w najbliższej przyszłości w połowy kryla zaangażują się również floty rybackie Rosji i Chile, a ponadto – począwszy już od 1992 roku – zainteresowanie tymi

połowami wykazuje również flota rybacka Południowej Korei.

Wstępna ocena wielkości limitów połowowych dla podobszaru 58.4.2 została skalkulowana w wysokości 450 tys. ton (poprzednio wynosiła ona 390 tys. ton), natomiast wielkość ogólnej biomasy dla tego podrejonu została oceniona w wysokości 3,9 mln ton.

Chociaż nowy szacunek ogólnej biomasy dla całego obszaru 48 został skalkulowany w wysokości 35,4 mln ton, to jeśli chodzi o rekrutację samego kryla szacunki te mogą

ulec zmianie. Stąd, ostateczne określenie górnej granicy połowów kryla w obszarze 48 musiało ulec odroczeniu, gdyż niezbędne są jeszcze dalsze, szczegółowe badania.

Jeśli chodzi o inne zasoby do odłowienia w otwartych wodach Antarktyki, to w rachubę wchodzi jeszcze połowy tzw. ryb świetlikowatych (lanternfish), których ogólne dopuszczalne połowy (TAC) dla podobszaru 48.3 zostały zredukowane do wysokości 109 tys. ton (poprzednio TAC dla tego gatunku wynosiło 200 tys. ton).

H. G.

Polskie rybołówstwo kalmarowe

Zaprzestanie w 1995 r.
ukierunkowanych połowów
kalmarów zamknęło po 23
latach kolejną kartę historii
polskiego rybołówstwa
dalekomorskiego.
Towarzyszy temu również
wstrzymanie badań nad
biologią i stanem zasobów
poszczególnych gatunków
kalmarów.

Ekspansja polskiego rybołówstwa dalekomorskiego w latach siedemdziesiątych w nowych obszarach rybackich spowodowała konieczność zagospodarowania niedocenianych wcześniej kalmarów występujących jako przyłów. W światowych statystykach połowowych polskie połowy kalmarów zaczęto odnotowywać w 1971 r. Dotyczyło to gatunków *Illex illecebrosus* i *Loligo pealei* pozyskiwanych do 1982 r. na obszarze północno-zachodniego Atlantyku (ICNAF) w ilościach od 0,5 do 10,5 tys. ton rocznie. W tym samym czasie pozyskiwano również, lecz nie więcej jak 0,3 tys. ton rocznie, kalmary *Loligo vulgaris* i *Todarodes sagittatus* na obszarach środkowo-wschodniego i południowo-wschodniego Atlantyku, objęte konwencjami, odpowiednio CECAF i ICSEAF (Tab. 1).

W miarę upływu czasu, zainteresowanie kalmarami wzrastało zarówno ze strony polskiego rybołówstwa, jak i ze strony polskiego rynku. Dzięki walorom smakowym oraz staraniom, aby znajdowały się w ciągłej sprzedaży, kalmary zostały przez społeczeństwo polskie zaakceptowane. Ponadto wysokie ceny światowe zapewniały rentowność połowów i łatwy zbytny na rynkach Japonii i Zachodniej Europy, głównie Hiszpanii. Toteż polskie statki przystosowywano w coraz szerszym zakresie do specjalistycznych i ukierunkowanych połowów kalmarów. Na rozwój polskiego rybołówstwa kalmarowego miała niewątpliwie znaczny wpływ dostępność wykry-

tych w latach 70. znacznych zasobów kalmarów (*Illex argentinus* i *Loligo gahi*) w Południowo-Zachodnim Atlantyku, a jednocześnie zawłaszczenie szeregu łowisk uprzednio tradycyjnie eksploatowanych przez polskie statki. Na skutek bojkotu gospodarczego Polski po 13 grudnia 1981 r. flota polska zmuszona została do opuszczenia szelfów amerykańskich, kanadyjskich, zachodnioeuropejskich i afrykańskich. W efekcie, począwszy od 1982 r. połowy polskie kalmarów w obszarach ICNAF, CECAF i ICSEAF zostały wstrzymane.

O tym, że w rejonie południowo-zachodniego Atlantyku występują bogate zasoby ryb wiedzano już od czasu wyprawy badawczej na r/v Profesor Siedlecki w 1973 i 1974 r. O atrakcyjności tych zasobów zdecydowała wówczas ich dostępność: wokół Falklandów obowiązywał jedynie pas morza terytorialnego o szerokości 3 Mm. Granica zaś strefy rybackiej Argentyny nie wszędzie obejmowała szelf i jego skłon do głębokości 800 m, dokąd sięgało rozprzestrzenienie kalmarów. W obszarze tym stwierdzono duże możliwości przemysłowej eksploatacji ryb, głównie błękitków *Micromesistius australis* oraz kalmarów: ileksa argentyńskiego (*Illex argentinus*) i loligo patagońskiego (*Loligo gahi*).

Ukierunkowane połowy wspomnianych kalmarów charakteryzowały się wysoką dynamiką wzrostu. W rezultacie maksymalnej koncentracji nakładu połowowego do około 60 statków w latach 1982–1984 połowy utrzymywały się na poziomie 110 tys. ton rocznie z maksimum ponad 113 tys. ton w 1984 r. Stawiało to Polskę na drugim miejscu po Japonii w światowym bilansie połowów głowonogów. Polskie połowy kalmarów w Płd.-Zach. Atlantyku stanowiły w tych latach ponad 50% całkowitych połowów kalmarów w tym rejonie, zaś w stosunku do światowych połowów głowonogów około 6,6% (Tab. 1). Od tego jednak czasu polskie połowy kalmarów systematycznie spadały: do około 95 tys. ton w latach 1985 i 1987; 60 tys. ton w latach 1988 i 1989; 30 tys. ton w latach 1990–1992 oraz 10 i 3 tys. ton w dwóch ostatnich latach (Tab. 1). W 1995 r. połowy polskie kalmarów w tym rejonie zostały zawieszone. Złożyło się na to kilka przyczyn. Najpierw polska flota rybacka została uszczuplona o statki, które wróciły na łowiska USA i Kanady. W 1987 r. rząd Falklandów w ramach ochrony rybackich zasobów ustanowił 150-milową strefę, którą w 1991 r. poszerzono do 200 Mm.

Połowy ileksa argentyńskiego

Połowy ileksów i loligo wymagały odmiennej techniki połowu i odbywały się na różnych łowiskach. W odniesieniu do ileksów utworzono flotę tzw. dżigersów przystosowanych do nocnych połowów przy użyciu specjalnej konstrukcji haków zwanych dżigami (ang. jig) z wykorzystaniem automatycznych wciągarek i oświetlenia elektrycznego jako czynnika wabiącego. Do połowów tych przystosowano głównie trawlerzy typu B-20, B-23 i B-29 oraz w różnym stopniu pozostałe statki. Przemienność połowów ileksów, dżigami w nocy i wlokiem w dzień w dużym stopniu wpłynęła na poprawę efektywności.

Okres połowów ileksów zaczynał się w grudniu-lutym i trwał do lipca-sierpnia w zależności od warunków środowiskowych i liczebności populacji ileksów. Ta sezonowość połowów związana jest z cyklem życia oraz dostępnością ileksów, głównie zimowej generacji, które stanowią około 95–99% ogólnych połowów. Rekrutacja tego stada następuje w grudniu-styczniu. Przemysłowa eksploatacja rozpoczynała się w lutym-marcu na obszarze południowych łowisk argentyńskich: początkowo na wodach o głębokości 120–220 m, a w miarę przemieszczania się na południe, wzdłuż izobat 180–250 m. Sezon połowowy na łowiskach falklandzkich rozpoczynał się w marcu i trwał do końca maja. W okresie tym duże koncentracje ileksów występowały zwykle w płytkich (110–160 m) wodach zachodniej i północnej części szelfu falklandzkiego bądź w wodach nadstokowych o głębokości 160–250 m. Na tym etapie wędrówek ileksy są dostępne dla połowów zarówno dżigami (w nocy), jak i wlokiem (w dzień), przy czym, większą efektywność, z rekordowymi wydajnościami do 180 ton/noc, uzyskiwano w połowach dżigami na łowiskach falklandzkich. Eksploatacja dużych i gęstych skupień przedrozrodczych na północnych łowiskach argentyńskich stanowiła zawsze dopełnienie "ileksowych żniw".

Maksymalna koncentracja w latach 1982–1984 nakładu połowowego ukierunkowanego na ileksy zapewniła połowy na poziomie 90 tys. ton rocznie. W latach następnych było już gorzej, połowy ileksów spadały do ok. 70–60 tys. ton (1987 i 1988), następnie do 25 tys. ton (1990 i 1991) oraz do 6 i 2 tys. ton (1993 i 1994). Kalmary stanowiły zazwyczaj połowę ogólnych polskich połowów na obszarze szelfu patagońskiego i falklandzkiego, przy czym ileksy w połowach kalmarów stanowiły z reguły 80%.

Niskie wydajności połowowe obserwowano w 1980 r., w pewnym stopniu w 1983 r. oraz w latach 1986, 1990 i 1994. Znamionną cechą "słabych" sezonów był wcześniejszy początek oraz krótkotrwałość występowania ileksów. Poza krótkim okresem trwania sezonu te wyróżniały się również brakiem lub niewielkim występowaniem podstawowego komponenta pokarmowego (*Munida gregaria*), inwazją skupień kalmarów *Martialia hyadesi* oraz masowym występowaniem meduz.

Połowry loligo patagońskiego

Połowry kalmarów rozpoczęto, podobnie jak ileksa, w 1978, jednakże do 1985 r. raportowane one były łącznie dla obydwu gatunków pod pozycją "kalmary". Po ustanowieniu w 1987 r. strefy falklandzkiej licencjonowanie połowów ograniczyło połowry loligo do okresu od lutego do czerwca, a od 1990 r. jedynie do końca maja, na ściśle wyznaczonych łowiiskach. Wprawdzie w drugiej połowie roku łowiiska falklandzkie mogą być udostępniane podczas drugiego sezonu (sierpień–październik), to jednak polskie rybołówstwo nie korzystało z tych możliwości wobec znacznie obniżonych wydajności połowowych oraz wysokiego kosztu licencji.

Najlepsze wyniki w połowach loligo osiągnęte były cyklicznie co 2–3 lata; w 1987, 1989 i 1992 r., a uzyskiwane wówczas wydajności połowowe (około 40 t/dobę) przewyższały 3–4-krotnie wyniki lat najgorszych (10–11 t/dobę). W przeciętnym pod tym względem

1990 r. loligo stanowiły 15% polskich połowów głowonogów na obszarze południowo-zachodniego Atlantyku. Wprowadzone w 1995 r. dalsze utrudnienia w uzyskiwaniu licencji i duża w tym względzie konkurencja, głównie Japonii, Korei, Tajwanu i Hiszpanii zmusiła polskich armatorów do wycofania swych statków z eksploatacji kalmarowych łowiisk falklandzkich.

Inne gatunki kalmarów

Duża atrakcyjność handlowa kalmarów była powodem kilku prób dalszego przeorientowania floty rybackiej na pozyskiwanie innych, oceanicznych gatunków kalmarów. Wyprawa zorganizowana w drugiej połowie 1987 r. przez PPDiUR Odra oraz Morski Instytut Rybacki ukierunkowana była na połowry dżigami kalmarów *Disodocus gigas* na obszarze środkowo-wschodniego Pacyfiku. Trzy kolejne wyprawy zorganizowane w latach 1988 i 1989 miały na celu określenie możliwości połowu kalmarów

Ommastrephes bartrami i *Todarodes lippovae* przy użyciu pławnic na obszarze północnego i wschodniego Pacyfiku. W efekcie w 1987 złowiono 57 ton kalmarów dosidikus, natomiast w kolejnych latach złowiono 35 ton kalmarów omastrefes oraz 81 ton omastrefes i todarodes razem. Wobec trudności ze zbytym dosidikusów oraz nieuniknione go przy użyciu pławnic odławiania dużych ilości ptaków i ssaków morskich zaniechano prób połowów kalmarów na Pacyfiku.

Historia polskiego rybołówstwa kalmarowego zakończyła się praktycznie w 1994 r. Czynnione są próby jego reaktywowania w wodach nowozelandzkich przy nieznacznym nakładzie połowowym dwu statków. Połowry te oparte głównie na gatunku *Nototodarus sloani* nie rokują jednak większych nadziei wobec ograniczonych zasobów.

A. Koronkiewicz
A. Wysokiński

Tab. 1. Światowe oraz polskie połowry głowonogów na poszczególnych obszarach rybackich w latach 1971 - 1992

Lata	Polskie połowry kalmarów (tony)							Połowry głowonogów (tys. ton)	
	Obszary rybackie							Pld-Zach Atlantyk	Światowe
	Pn-Zach Atlantyk ICNAF	Śr-Wsch Atlantyk CECAF	Pld-Wsch Atlantyk ICSEAF	Pld-Zach. Atlantyk	Nowa Zelandia	Pn-Wsch Pacyfik	Razem		
1971	429						429	3	948
1972	5 428						5 428	3	1 194
1973	9 427	170	17				9 614	5	1 069
1974	6 709	2					6 711	6	1 069
1975	6 836		28				6 864	5	1 191
1976	7 565		58				7 623	9	1 210
1977	5 249	4	70	3			5 326	4	1 244
1978	1 944		104	4 366			6 414	75	1 353
1979	10 654		340	15 048			26 042	124	1 529
1980	774		10	12 900			13 684	31	1 581
1981	622		48	19 000	3		19 673	54	1 412
1982	77			109 300			109 377	208	1 652
1983				110 340			110 340	205	1 705
1984				113 367		24	113 391	252	1 704
1985				95 961		67	96 028	353	1 835
1986	3		3	38 636		4	38 646	411	1 793
1987	1		7	95 201		57	95 266	764	2 335
1988			47	64 178		35	64 260	681	2 295
1989	1			60 423		81	60 505	762	2 730
1990				31 568			31 568	553	2 346
1991				33 200			33 200	691	2 617
1992				26 200			26 200	702	2 758
1993				10 200	295		10 495	b.d.	b.d.
1994				3 100			3 100	b.d.	b.d.

Dostawy ryb na rynek krajowy w 1994 r.

W okresie transformacji, kiedy obowiązek podawania danych przez przedsiębiorstwa został zniesiony, bardzo trudno jest o informacje w sprawie dostaw na rynek. Określenie stanu faktycznego wymaga stosowania danych pośrednich i szacunkowych.

W celu pokazania dostaw ryb w sposób możliwie całościowy, przedstawiono dane dotyczące poszczególnych segmentów rynku.

Połowy przedsiębiorstw i rybaków indywidualnych oraz stopień wykorzystania limitów

a) Połowy w ostatnich latach były bardzo zmienne: w roku 1992 wynosiły 463 tys. ton, rok później zmalały do 361 tys. ton, aby w 1994 wzrosnąć nieco ponad 400 tys. ton. Są to połowy bałtyckie i dalekomorskie, lecz bez skupu na łowiskach. W roku 1993 skup ryb na łowiskach dalekomorskich wyniósł 38,8 tys. ton, a w roku następnym – 48,7 tys. ton ryb.

b) Na Bałtyku limit dorsza jest wykorzystywany całkowicie, kwoty połowowe śledzia wykorzystane były w 1994 r. w ponad 40%, zaś szprota w 24%. O ile połowy śledzia nieznacznie zmalały z roku 1994 w porównaniu do roku 1993, to połowy szprota wzrosły i to istotnie, bo aż o 36,9%, zaś mniejsze wykorzystanie limitu na ten gatunek ryb wynika z podwojenia tego limitu (w 1993 r. kwoty połowowe na szprota wynosiły 92,4 tys. ton, natomiast rok później – 184,4 tys. ton). Należy tu dodać, iż niepełne wykorzystanie kwot śledzia i szprota jest zjawiskiem dostrzegalnym we wszystkich krajach bałtyckich.

Produkcja ryb w sektorze państwowym oraz szacunkowa produkcja firm prywatnych

a) Sektor państwowy w 1994 r. wyprodukował ok. 200 tys. ton, z czego

przedsiębiorstwa dalekomorskie – 116,6 tys. ton, bałtyckie 47,0 tys. ton, natomiast zakłady rybne 4,5 tys. ton. Firmy dalekomorskie większość produkcji eksportują, jedynie 18,4% trafiło na rynek krajowy, zaś przedsiębiorstwa bałtyckie 58,9% pozostawiają w kraju.

b) Z informacji, jakie udało się zdobyć w roku 1994 wynika, iż w 58 firmach prywatnych wyprodukowano 100 tys. ton wyrobów rybnych. W celu oszacowania całkowitej produkcji sektora prywatnego, obliczono, jaka jest średnia roczna produkcja firm o różnym zatrudnieniu.

I tak, firmy, które udzieliły odpowiedzi na ankietę, podzielono na przedziały według wielkości zatrudnienia, na podstawie wielu źródeł oszacowano liczbę firm zatrudniających daną liczbę osób, a więc mieszczących się w poszczególnych przedziałach, a następnie znając liczbę firm, należących do poszczególnych przedziałów wielkości produkcji, obliczono szacunkową wielkość produkcji w sektorze.

I tak, produkcja sektora prywatnego, szacowana na podstawie zatrudnienia, wyniosła około 200 tys. ton ryb i przetworów.

Import

Istotnym czynnikiem wpływającym na zaopatrzenie rynku krajowego jest import.

Całkowity import według dokumentów SAD wyniósł prawie 190 tys. ton, przy czym 160 tys. ton stanowiły ryby świeże i mrożone oraz filety i mięso ryb, a więc surowiec przeznaczony do dalszego przetworu.

Najwięcej importuje się śledzia – 90 tys. ton, jest to głównie śledź dalekomorski, oraz makreli – 40 tys. ton.

Z krajów Unii Europejskiej sprowadzono 37% całkowitego importu ryb i przetworów, czyli 70 tys. ton.

Pośród 15 państw UE jedynie dwa kraje nie eksportują ryb do Polski – Luksemburg i Grecja.

Eksport

Eksport w 1994 roku przekroczył 200 tys. ton, uwzględniając sprzedaż z burt. Zauważalny jest wzrost eksportu realizowanego przez wszystkich uczestników rynku.

W strukturze eksportu przeważały ryby przetworzone, a najczęściej za granicę trafia śledź, stanowiący ok. połowę eksportu.

Do krajów Unii Europejskiej trafiło 65% eksportu ryb i przetworów. Największym importerem z Polski są Niemcy. W wymianie handlowej z Polską uczestniczyło 13 państw UE, jedynie Portugalia i Irlandia nie sprowadzały z Polski żadnego asortymentu ryb.

Dostawy rynkowe

Na podstawie analizy poszczególnych segmentów rynku można stwierdzić, iż całkowite dostawy na rynek krajowy kształtowały się w roku 1994 na poziomie około 250 tys. ton, w tym [w tys ton]:

– przedsiębiorstwa dalekomorskie	27
– przedsiębiorstwa bałtyckie	27
– sektor prywatny przetwórczy	155
– zakłady rybne	4
– import towarów gotowych oraz importowane dostawy surowca przeznaczone na rynek	26
– wędkarstwo	5

Spożycie ryb w Polsce

Według wyżej przedstawionych wyliczeń wielkości dostaw na rynek krajowy, przeciętny mieszkaniec naszego kraju spożywa rocznie około 6,4 kg ryb i przetworów, z czego 20% stanowią wyroby ze śledzi i szprotów. Nawet to, zdaniem niektórych zawyżone spożycie, jest wciąż znikome w stosunku do innych krajów.

Dla porównania konsumpcja ryb na głowę mieszkańca Islandii wynosi około 32 kg rocznie, Hiszpanii – 33 kg, a Francji – 19 kg.

Grażyna Aguirre

Obowiązki wszystkich państw

Państwa powinny zapewnić prowadzenie na wodach będących pod ich jurysdykcją tylko takich operacji połowowych, na które wyraziły zgodę, oraz żeby operacje te były wykonywane w sposób odpowiedzialny.

Państwa powinny prowadzić rejestr, uaktualniany w regularnych odstępach czasu, wszystkich zezwoleń na połowy przez siebie wydanych.

Państwa powinny gromadzić i przechowywać, zgodnie z uznanymi standardami i praktyką międzynarodową, dane statystyczne, uaktualniane w regularnych odstępach czasu, na temat wszystkich operacji połowowych, na które wyraziły zgodę.

Państwa powinny, w zgodzie z prawem międzynarodowym, w ramach subregionalnych lub regionalnych organizacji i porozumień zarządzających rybołówstwem, współpracować w celu ustanowienia systemów monitorowania, kontroli, nadzoru i egzekwowania środków prawnych zastosowanych wobec operacji połowowych i związanej z nimi działalności na wodach będących poza ich jurysdykcją.

Państwa powinny zapewnić zastosowanie standardów dla zdrowia i bezpieczeństwa wobec każdego zatrudnionego przy wykonywaniu operacji połowowych. Standardy te nie powinny być niższe od minimalnych wymagań ze strony stosownych porozumień międzynarodowych na temat warunków pracy i służby.

Państwa powinny przedsięwziąć indywidualnie, razem z innymi państwami lub odpowiednimi organizacjami międzynarodowymi, niezbędne kroki w celu włączenia operacji połowowych do morskich systemów poszukiwań i ratownictwa.

Państwa powinny rozszerzać, poprzez programy nauczania i szkolenia, wykształcenie i umiejętności rybaków oraz ich kwalifikacje zawodowe. Takie programy powinny brać pod uwagę uzgodnione międzynarodowe standardy i wytyczne.

Państwa powinny prowadzić rejestry rybaków, które powinny zawierać informacje o ich służbie i kwalifikacjach, dołączając opinie zawodowe, zgodnie z prawodawstwem krajowym.

Państwa powinny zagwarantować, żeby środki prawne mające zastosowanie wobec kapitanów i oficerów, którzy pogwałcili prawo w czasie operacji połowowych, zawierały przepisy zezwalające m.in. na odebranie lub zawieszenie uprawnień do pełnienia funkcji kapitanów i oficerów na statkach rybackich.

Państwa, z pomocą właści-

KODEKS

postępowania

w odpowiedzialnym

rybołówstwie

(cz. 3)

Połowy

i akwakultura

W tym numerze "Wiadomości Rybackich" kontynuujemy cykl artykułów na temat Kodeksu Odpowiedzialnego Rybołówstwa", opracowanego przez FAO i przyjętego w październiku 1995 r. przez 28 sesję Konferencji państw członków tej organizacji. Zamieszczamy w nich obszerne tłumaczenie tekstu Kodeksu, które jednak nie ma charakteru oficjalnego, w związku z tym odstąpiono od oryginalnego układu i numeracji artykułów. W cz. 3 cyklu przedstawiamy Art. 8 Kodeksu (Operacje połowowe) i Art. 9 (Rozwój akwakultury). Unormowania podane w Art. 8 pogrupowane są według następujących zagadnień: obowiązki wszystkich państw, obowiązki państwa bandery, obowiązki państwa portu, działalność połowowa, selektywność narzędzi połowowych, optymalizacja energii, ochrona środowiska wodnego, ochrona atmosfery, porty i miejsca wyładunku, porzucenie przybrzeżnych konstrukcji oraz sztuczne rafy. Unormowania podane w Art. 9 pogrupowane są według następujących zagadnień: odpowiedzialny rozwój akwakultury pod jurysdykcją krajową, odpowiedzialny rozwój akwakultury w ekosystemach okołogranicznych, stosowanie materiału genetycznego organizmów wodnych, odpowiedzialna akwakultura na poziomie produkcji.

wych organizacji międzynarodowych, powinny starać się zapewnić, poprzez nauczanie i szkolenie, dostarczenie wszystkim zaangażowanym w operacje połowowe informacji na temat najważniejszych postanowień tego kodeksu, jak również postanowień stosownych konwencji międzynarodowych i mających zastosowanie standardów środowiskowych i innych, które są istotne dla prowadzenia operacji połowowych w sposób odpowiedzialny.

Obowiązki państwa bandery

Państwa bandery powinny prowadzić rejestry statków rybackich uprawnionych do podnoszenia ich bandery i posiadających zezwolenie na prowadzenie połowów oraz powinny podać w tych rejestrach dane szczegółowe na temat tych statków, ich właściciela i zezwolenia na połowy.

Państwa bandery powinny zagwarantować, żeby żaden ze statków rybackich uprawnionych do podnoszenia ich bandery nie prowadził połowów na wodach międzynarodowych lub na wodach znajdujących się pod jurysdykcją innych państw bez posiadania dokumentów potwierdzających rejestrację i zezwolenie na prowadzenie połowów, wydanych przez kompetentne władze.

Statki rybackie posiadające zezwolenie na prowadzenie połowów na wodach międzynarodowych lub na wodach znajdujących się pod jurysdykcją państwa innego niż państwo bandery, powinny być oznakowane zgodnie z jednolitymi, uznanymi na forum międzynarodowym systemami znakowania.

Narzędzia połowowe powinny być oznakowane zgodnie z prawodawstwem krajowym w celu umożliwienia identyfikacji właściciela. Wymogi znakowania narzędzi powinny uwzględniać jednolite i uznane na forum międzynarodowym systemy znakowania narzędzi.

Państwa bandery powinny zapewnić podporządkowanie się stosownym wymogom bezpieczeństwa dla statków rybackich i rybaków zgodnie z konwencjami międzynarodowymi, uzgodnionymi na forum międzynarodowym kodeksami postępowania i wytycznymi dobrowolnie zaakceptowanymi. Państwa powinny wprowadzić odpowiednie wymogi bezpieczeństwa dla małych statków nie objętych konwencjami międzynarodowymi, uzgodnionymi na forum międzynarodowym kodeksami postępowania lub dobrowolnie zaakceptowanymi wytycznymi.

Państwa nie będące stroną porozumienia promującego podporządkowanie się przez statki rybackie na wodach otwa-

rtych międzynarodowym środkiem prawnym ochrony i zarządzania powinny być zachęcane do zaakceptowania porozumienia oraz wprowadzenia przepisów prawnych i innych uregulowań zgodnych z postanowieniami porozumienia.

Państwa bandery powinny podjąć środki wymuszające w odniesieniu do statków rybackich uprawnionych do podnoszenia ich bandery, które pogwałciły zastosowane środki prawne ochrony i zarządzania, włączając w to zakwalifikowanie takiego pogwałcenia jako przestępstwa w świetle prawodawstwa krajowego. Sankcje zastosowane w odniesieniu do pogwałceń przepisów powinny być odpowiednio surowe, ażeby skutecznie wymuszać podporządkowanie się i zniechęcać do ponownych pogwałceń, gdziekolwiek takowe wystąpią, oraz powinny pozbawiać popełniających wykroczenia korzyści płynących z nielegalnych działalności. Takie sankcje mogą, w przypadku poważnych pogwałceń, wprowadzać postanowienia o odmowie, wycofaniu lub zawieszeniu zezwolenia na połowy.

Państwa bandery powinny wspierać korzystanie z systemu ubezpieczeń przez właścicieli i czarterujących statki rybackie. Właściciele i czarterujący statki rybackie powinni dokonywać ubezpieczeń w wystarczającym zakresie dla ochrony załogi tych statków i ich interesów, zabezpieczenia osób trzecich przed stratą lub szkodą i ochrony swoich własnych interesów.

Państwa bandery powinny zagwarantować, ażeby członkowie załogi mieli prawo do repatriacji, biorąc pod uwagę zasady wynikające z odpowiednich konwencji międzynarodowych.

W razie nieszczęśliwego wypadku statku rybackiego lub osób na jego pokładzie, państwo bandery tego statku rybackiego powinno dostarczyć szczegółów wypadku innemu państwu, którego obywatel znajdował się na pokładzie statku związanego z wypadkiem. Taka informacja powinna także, tam gdzie jest to praktykowane, zostać zakomunikowana Międzynarodowej Organizacji Morskiej.

Obowiązki państwa portu

Państwa portu powinny podjąć, w ramach procedur ustanowionych przez ich krajowe prawodawstwo, w zgodzie z prawem międzynarodowym, łącznie z mającymi zastosowanie międzynarodowymi porozumieniami i układami, takie kroki jakie są konieczne dla osiągnięcia celów Kodeksu i pomocy innym państwom w osiągnięciu tych celów, oraz powinny zapoznać inne państwa ze szczegółami uregulowań i środków prawnych jakie one ustanowiły dla

tego celu. Podejmując takie kroki państwo portu nie powinno dyskryminować w jakiegokolwiek postaci i okoliczności statków innego państwa.

Państwa portu powinny udzielić takiej pomocy państwom bandery jaka jest stosowna, zgodnie z przepisami prawa państwa portu i prawem międzynarodowym, kiedy statek rybacki znajduje się dobrowolnie w porcie lub terminalu przybrzeżnym państwa portu i państwo bandery statku prosi państwo portu o pomoc w usunięciu niezgodności z subregionalnymi, regionalnymi lub globalnymi środkami prawnymi ochrony i zarządzania lub z uzgodnionymi na płaszczyźnie międzynarodowej minimalnymi standardami dla ochrony przed zanieczyszczeniami i dla bezpieczeństwa, zdrowia i warunków pracy na pokładzie statków rybackich.

Działalność połowowa

Państwa powinny zagwarantować, aby połowy były prowadzone z należytym szacunkiem dla bezpieczeństwa ludzkiego życia i należnymi względami dla przyjętych przez Międzynarodową Organizację Morską (IMO) międzynarodowych uregulowań w odniesieniu do zapobiegania kolizjom na morzu oraz dla wymogów odnoszących się do ruchu morskiego, ochrony środowiska morskiego i zapobiegania uszkodzeniom lub utracie narzędzi połowowych.

Państwa powinny zabronić stosowania wybuchów, zatruwania i innych porównywalnie destrukcyjnych praktyk połowowych.

Państwa powinny dolożyć wszelkich starań, aby zapewnić systematyczne zbieranie i kierowanie do właściwych organów zarządzania dokumentacji dotyczącej operacji połowowych, zatrzymanego połowu ryb i gatunków nierybnych oraz, w odniesieniu do odrzutów, informacji wymaganych przez te organy dla potrzeb oceny stanu zasobów. Państwa powinny, tak dalece jak to możliwe, tworzyć programy, takie jak dotyczące obserwatorów i inspekcji, w celu promowania podporządkowania zastosowanym środkom prawnym.

Państwa powinny promować zastosowanie właściwej technologii, biorąc pod uwagę warunki ekonomiczne, dla najlepszego wykorzystania i przechowywania zatrzymanego połowu.

Państwa, ze stosownymi ugrupowaniami związanymi z przemysłem, powinny stymulować rozwój i wdrażanie technologii i metod operacyjnych, które redukują odrzuty. Używanie narzędzi połowowych i metod działania, które prowadzą do wyrzucania połowu za burtę, powinno być zaniechane, a uży-

wanie narzędzi połowowych i metod działania, które przyczyniają się do wzrostu stopnia przeżywalności uciekającej ryby, powinno być promowane.

Państwa powinny współdziałać na rzecz rozwoju i stosowania technologii, materiałów i metod operacyjnych, które zmniejszają utraty narzędzi połowowych i efekty nie zamierzonego połowu przez zgubione lub porzucone narzędzia połowowe.

Państwa powinny zagwarantować, aby wprowadzenie na skalę przemysłową nowych narzędzi, metod i operacji połowowych w jakimś obszarze było poprzedzone oceną ich zakłócającego wpływu na habitat.

Powinny być promowane badania oddziaływania środowiskowego i socjalnego narzędzi połowowych, a zwłaszcza, oddziaływania tych narzędzi na różnorodność biologiczną oraz na nadbrzeżne społeczności rybackie.

Selektywność narzędzi połowowych

Państwa powinny wymagać, ażeby narzędzia, metody i praktyki połowowe, w rozsądnym zakresie, były wystarczająco selektywne aby zmniejszyć odpady, odrzuty, nie ukierunkowany połów ryb i gatunków nierybnych oraz oddziaływanie na związane i zależne gatunki, a także by urządzenia techniczne nie prowadziły do ominięcia związanych z tym uregulowań. W tym względzie, rybaczy powinni współdziałać dla rozwoju selektywnych narzędzi i metod połowowych. Państwa powinny zagwarantować, aby informacja o nowych osiągnięciach i wymogach w tym zakresie była dostępna dla wszystkich rybaków.

Państwa powinny, w czasie opracowywania przepisów prawnych i uregulowań mających na celu ulepszenie selektywności, brać pod uwagę możliwość wyboru selektywnych narzędzi, metod i strategii połowowych, dostępnych dla przemysłu.

Państwa i stosowne instytucje powinny współpracować w rozwijaniu standardowych metodologii badawczych w zakresie selektywności narzędzi połowowych, metod i strategii połowowych.

Współpraca międzynarodowa powinna być popierana w odniesieniu do programów badawczych w zakresie selektywności narzędzi połowowych, oraz metod i strategii połowowych, a także w odniesieniu do rozpowszechniania rezultatów tych programów badawczych i transferu technologii.

Optymalizacja energii

Państwa powinny promować tworzenie właściwych wzorców

i wytycznych, które prowadziłyby do efektywniejszego wykorzystywania energii w działalności połowowej i związanej z zagospodarowaniem połowu w sektorze rybołówstwa.

Państwa powinny promować rozwój i transfer technologii w odniesieniu do optymalizacji energii w sektorze rybołówstwa i, w szczególności, zachęcać armatorów, czarterujących i kierujących statkami rybackimi do instalowania na ich statkach urządzeń optymalizujących energię.

Ochrona środowiska wodnego

Państwa powinny wprowadzać i egzekwować prawo i uregulowania prawne bazujące na międzynarodowej konwencji nt. zapobiegania zanieczyszczeniom przez statki z 1973 roku, zmodyfikowanej protokołem z 1978 roku odnoszącym się do tego (MARPOL 73/78).

Armatorzy, czarterujący i kierujący statkami rybackimi powinni zapewnić wyposażenie ich statków we właściwe urządzenia zgodnie z wymogami MARPOL 73/78 i powinni rozważyć, w zależności od klasy statku, zainstalowanie na pokładzie urządzeń do prasowania lub spalania śmieci w celu przetworzenia śmieci i innych odpadków wytwarzanych w czasie normalnej eksploatacji statku. Armatorzy, czarterujący i kierujący statkami rybackimi powinni zmniejszać do minimum branie na pokład potencjalnych śmieci przez prowadzenie właściwej polityki zaopatrzeniowej.

Żałoga statków rybackich powinna być dobrze obeznana z właściwymi procedurami na pokładzie statku, ażeby zapobiegać przekroczeniu poziomu zrzutów ustalonego przez MARPOL 73/78. Takie procedury powinny, jako minimum, obejmować pozbywanie się oleistych odpadów oraz przenoszenia i składowania śmieci na pokładzie.

Ochrona atmosfery

Państwa powinny przyjąć odpowiednie standardy i wytyczne, które obejmowałyby postanowienia o redukcji niebezpiecznych substancji w emisjach gazów wydechowych.

Armatorzy, czarterujący i kierujący statkami rybackimi powinni zapewnić wyposażenie ich statków w urządzenia do redukcji emisji substancji niszczących ozon. Odpowiedzialni członkowie załogi statków rybackich powinni być dobrze obeznani z właściwą obsługą i konserwacją maszyn i instalacji pokładowych.

Kompetentne władze powinny przygotować wycofanie z użycia czynników chłodni-

czych chlorowcopochodnych (CFC i HCFC) w urządzeniach i instalacjach chłodniczych statków rybackich oraz powinny zagwarantować, ażeby przemysł okrętowy i wszyscy zaangażowani w przemysł połowowy zostali poinformowani o takich postanowieniach i podporządkowali się im.

Armatorzy i kierujący statkami rybackimi powinni podjąć właściwe działania aby przestać istniejące statki na alternatywne dla CFC i HCFC czynniki chłodnicze oraz na alternatywne rozwiązania w stosunku do czynników halogenowych stosowanych w instalacjach przeciwpożarowych. Takie alternatywy powinny być wprowadzane do specyfikacji dla wszystkich nowo budowanych statków rybackich.

Państwa i armatorzy, czarterujący i kierujący statkami rybackimi powinni postępować według międzynarodowych wytycznych dla pozbycia się czynników CFC, HCFC i halogenów.

Porty i miejsca wyładunku
Państwa powinny wziąć pod uwagę przy projektowaniu i budowie portów i miejsc wyładunku m.in. następujące sprawy:

a. stworzenie bezpiecznych przystani dla statków rybackich i odpowiednich udogodnień obsługi dla statków, sprzedających i kupujących;

b. udostępnienie zaopatrzenia w słodką wodę i urządzeń do odprowadzenia wód ściekowych;

c. wprowadzenie instalacji dla pozbywania się odpadów, łącznie z pozbywaniem się olejów, zaolejonej wody i narzędzi połowowych;

d. zmniejszenie do minimum zanieczyszczeń pochodzących z działalności rybołówstwa i źródeł zewnętrznych; oraz

e. uczynienie przedsięwzięć w celu zwalczania efektów erozji i zamulania.

Państwa powinny stworzyć ramy instytucjonalne dla wyboru lub poprawienia lokalizacji portów rybackich, umożliwiające konsultacje z władzami odpowiedzialnymi za zarządzanie strefą brzegową.

Porzucenie konstrukcji przybrzeżnych

Państwa powinny zagwarantować, ażeby standardy i wytyczne dla usuwania zbytecznych konstrukcji przybrzeżnych, wydane przez Międzynarodową Organizację Morską (IMO), były przestrzegane. Państwa powinny również zapewnić konsultowanie kompetentnych władz rybackich przed podjęciem decyzji przez stosowne władze o porzuceniu konstrukcji i materiałów.

Sztuczne rafy

Państwa powinny rozwijać politykę wzrostu populacji zasobów i rozszerzać możliwości połowowe przez zastosowanie sztucznych struktur, umieszczonych z zachowaniem zasad bezpieczeństwa żegluga, na dnie morskim lub powyżej niego lub na powierzchni. Powinny być promowane badania związane z użyciem tych struktur, włączając ich oddziaływanie na żywe zasoby morskie i środowisko. Państwa powinny zagwarantować przestrzeganie postanowień stosownych konwencji międzynarodowych dotyczących środowiska i bezpieczeństwa żegluga, kiedy dokonuje się wyboru materiałów do budowy sztucznych raf i ich lokalizacji geograficznej.

Państwa powinny, w ramach planów zarządzania strefą brzegową, ustanowić systemy zarządzania dla sztucznych raf i urządzeń skupiających ryby. Takie systemy zarządzania powinny wymagać akceptacji dla budowy i rozmieszczenia tych raf i urządzeń oraz powinny brać pod uwagę interesy rybaków.

Państwa powinny zagwarantować, aby władze odpowiedzialne za aktualizowanie zapisów kartograficznych i map dla celów nawigacji, jak również władze zajmujące się ochroną środowiska, były informowane z wyprzedzeniem o zamiarze umieszczenia lub usunięcia sztucznych raf lub urządzeń skupiających ryby.

Odpowiedzialny rozwój akwakultury pod jurysdykcją krajową

Państwa powinny ustanowić, utrzymywać i rozwijać odpowiednią strukturę prawną i administracyjną, która ułatwia rozwój odpowiedzialnej akwakultury.

Państwa powinny promować odpowiedzialny rozwój i zarządzanie akwakulturą, łącznie z daleko posuniętą oceną skutków rozwoju akwakultury w odniesieniu do różnorodności genetycznej i integralności ekosystemu, opartą na najlepszej dostępnej informacji naukowej.

Państwa powinny sporządzać i regularnie uaktualniać strategię i plany rozwoju akwakultury, aby zapewnić stabilny rozwój akwakultury pod względem ekologicznym i pozwolić na racjonalne korzystanie z zasobów.

Państwa powinny zagwarantować, ażeby był lokalnych społeczności i ich dostęp do łowisk nie doznał uszczerbku z powodu rozwoju akwakultury.

Państwa powinny ustanowić skuteczne procedury, specyficzne dla akwakultury, ażeby

podjąć właściwą ocenę środowiska i jego monitoring w celu ograniczenia do minimum niekorzystnych zmian ekologicznych i związanych z tym konsekwencji ekonomicznych i społecznych, wynikających ze zużycia wody, korzystania z ziemi, odprowadzania ścieków, używania lekarstw i chemikaliów, oraz innych działań związanych z akwakulturą.

Odpowiedzialny rozwój akwakultury w ekosystemach okologicznych

Państwa powinny ochraniać ekosystemy wodne rozdzielone granicami przez wspieranie praktyk objętych odpowiedzialną akwakulturą na obszarze ich jurysdykcji i przez współpracę w promowaniu praktyk trwałej akwakultury.

Państwa powinny, z należytym respektem wobec sąsiednich państw, i w zgodzie z prawem międzynarodowym, zapewnić odpowiedzialny dobór gatunków i ich rozmieszczenie oraz zarządzanie działalnością w ramach akwakultury, która może mieć wpływ na ekosystemy wodne rozdzielone granicami.

Państwa powinny konsultować się z sąsiednimi krajami przed wprowadzeniem gatunków niemiejszczowych do ekosystemów wodnych rozdzielonych granicami.

Państwa powinny ustanowić właściwe mechanizmy, takie jak bazy danych i sieci informacyjne do zbierania i rozpowszechniania danych związanych z ich działalnością w ramach akwakultury, ażeby ułatwić współpracę w planowaniu rozwoju akwakultury na poziomie krajowym, subregionalnym, regionalnym i globalnym.

Państwa powinny współpracować w rozwijaniu właściwych mechanizmów dla monitorowania wpływu środków użytych w akwakulturze.

Stosowanie materiału genetycznego organizmów wodnych

Państwa powinny zachowywać genetyczną różnorodność oraz utrzymywać integralność mieszańców ekosystemów wodnych i samych ekosystemów, przez właściwe zarządzanie. W szczególności, powinny być podjęte wysiłki aby zminimalizować szkodliwe skutki wprowadzenia nierdzennych gatunków lub genetycznie zmienionych stad użytych w akwakulturze, łącznie z rybołówstwem bazującym na hodowli, do wód, specjalnie tam, gdzie istnieje niebezpieczeństwo rozprzestrzenienia się nierdzennych gatunków i genetycznie zmienionych stad w wodach znajdujących się pod jurysdykcją innych państw, jak również

w wodach państwa ich pochodzenia. Państwa powinny, kiedykolwiek jest to możliwe, promować kroki zmierzające do ograniczenia do minimum niekorzystnych skutków genetycznych, zdrowotnych i innych, wywołanych ucieczką ryb hodowlanych, w odniesieniu do stad dzikich.

Państwa powinny współpracować przy opracowywaniu, przystosowywaniu i wdrażaniu międzynarodowych kodeksów praktyki i procedur mających zastosowanie przy wprowadzaniu i przemieszczaniu organizmów wodnych.

Państwa powinny, w celu ograniczenia do minimum ryzyka przeniesienia chorób i innych niekorzystnych skutków na dzikie i hodowlane stada, zachęcać do przyjęcia właściwych praktyk w ulepszaniu genetycznym stad rozrodzonych, wprowadzaniu gatunków nierdzennych, oraz w produkcji, sprzedaży i transporcie ikry, larw lub narybku. Państwa powinny ułatwiać przygotowanie i wdrażanie stosownych krajowych kodeksów praktyki i procedur dla tego celu.

Państwa powinny promować badania i, kiedy jest to możliwe do wykonania, rozwój technik hodowlanych w odniesieniu do zagrożonych gatunków.

Odpowiedzialna akwakultura na poziomie produkcji

Państwa powinny promować odpowiedzialne praktyki w akwakulturze i aktywny udział hodowców ryb i ich społeczności w rozwijaniu odpowiedzialnych praktyk zarządzania akwakulturą.

Państwa powinny promować dobór i stosowanie właściwego pokarmu i dodatków do niego.

Państwa powinny promować bezpieczne, skuteczne i minimalne stosowanie środków terapeutycznych, hormonów i lekarstw, antybiotyków i innych chemikaliów zwalczających choroby. Regulować stosowanie w akwakulturze środków chemicznych, które są ryzykowne dla ludzkiego zdrowia i środowiska. Zapewnić bezpieczeństwo dla zdrowia ze strony produktów żywnościowych pochodzących z akwakultury.

Państwa powinny promować wysiłki, które prowadzić będą do utrzymania jakości i poprawienia wartości produktów poprzez szczególnie staranne ich traktowanie przed i w czasie połowu, w przetwórstwie wstępnym oraz składowaniu i transporcie.

Opracował
Stanisław Michalski

GIEŁDA RYBNA

Średnie ceny na rynku europejskim
wg FAO/Globefish 15 lutego 1996

Forma	Wielkość	Cena za kg		Kraj sprzedaży	Kraj pochodzenia	Trendy rynkowe
		oryginalna	USD			
DORSZ świeży, patroszony	nr 1 nr 2 nr 3 nr 4 nr 5	NLG 2,70 NLG 2,60 NLG 2,50 NLG 2,20 NLG 1,90	1,64 1,57 1,51 1,33 1,15	Holandia (aukcja)	Holandia	Rynek: dobry Podaż: obfita Popyt: dobry
bloki filet. b/sk. b/ości	16,5 lb		3,72	RFN (cif)	Norwegia	
filety b/sk. przekładane			3,90	Francja (cif)	Islandia	
bloki filet. b/sk. b/ości	16,5 lb	PTAS 195	1,87	Hiszpania (ze statku)	Pln. Atlantyk	
MINTAJ bloki filet. b/sk. b/ości	16,5 lb		2,50	RFN (c/f)	Polska	Rynek: dobry Podaż: dobra Popyt: dobry
bloki, filet b/ości			2,20	Francja (c/f)	Chiny	
HALIBUT patroszony, atl. b/gł., IQF	10-20 lb/szt.	NLG 11,00	6,66	Holandia (cif)	USA	Rynek: dobry Podaż: mała Popyt: dobry
TURBOT patroszony IQF	0,5-1 kg/szt. 1-2 kg/szt. 2-4 kg/szt. > 4 kg/szt.	NLG 15,00 NLG 18,00 NLG 21,50 NLG 23,50	9,09 10,91 13,03 14,24	Holandia (fob)	Holandia	Rynek: dobry Podaż: mała Popyt: dobry
FLĄDRA filety b/sk. IQF	80-160 g/szt.	NLG 7,15	4,33	Holandia (fob)	Holandia	Rynek: dobry Podaż: mała Popyt: dobry
ŚLEDŹ cały, świeży	3-5 szt./kg	DEM 1,20	0,82	RFN (cif)	Norwegia	Rynek: ograniczony Podaż: ograniczona Popyt: umiarkowany
bloki butterfly	8-12 szt./kg	NLG 1,15	0,71			
cały, mrożony na morzu	4-7 szt./kg		0,43	Norwegia (fob) (cif)	Islandia	
patr. - solony maties	7-10 szt./kg	NLG 4,50	2,73		Norwegia	
MAKRELA cała, świeża	400-600 g/szt.	DEM 1,60	1,08	RFN (cif)	Norwegia	Rynek: dobry Podaż: mała Popyt: dobry
cała, mrożona na lądzie	> 600 g/szt.		1,25	Norwegia (fob)	Norwegia	
OSTROBOK cały, mrożony na morzu, bloki	> 200 g/szt. 100-200 g/szt. (> 10% tl.)		0,39 0,65	Holandia (fob) (na rynek jap.)	Holandia	Rynek: dobry Podaż: dobra Popyt: silny
KALMAR Loligo, cały	20-30 cm/tuba > 40 cm/tuba	PTAS 600 PTAS 1018	4,83 8,20	Hiszpania (na rynek jap.)	łowiska Sahary	Rynek: stabilny Podaż: ograniczona Popyt: umiarkowany
Illex bloki, mrożony na morzu	< 40 szt./kg		3,20	Holandia (c/f)	India	
ŁOSOŚ atlantycki świeży, z głową, patroszony	2-7 kg/szt.	DEM 6,68	4,67	RFN (cif) (bez cla)	Norwegia	Rynek: nieaktywny Podaż: obfita Popyt: umiarkowany
patroszony IQF	2-3 kg/szt. 3-9 kg/szt.	NLG 5,30 NLG 6,45	3,21 3,91	Holandia (cif)	Norwegia	
PSTRĄG żywy	300-500 g/szt.	DEM 4,50	3,06	RFN (fob)	Dania	Rynek: dobry Podaż: dobra Popyt: dobry
	różna	DEM 5,50	3,74	Holandia	RFN	

RYBACY

Zalewu Wiślanego

Analiza struktury wieku ludności trudniącej się rybołówstwem na Zalewie Wiślanym wykazuje, że jest to grupa zawodowa charakteryzująca się przewagą rybaków od 30 do 47 roku życia, których średni wiek wynosi 43 lata. Najmłodsi rybacy bazyją we Fromborku, najstarsi w Kamienicy Elbląskiej. Dominują rybacy mający od 4 do 20 lat pracy w zawodzie. Średni staż pracy wszystkich rybaków wynosi 20 lat. Pracę w rybołówstwie podejmowali w przedziale od 12 do 42 roku życia. 66% stanowią ci, którzy ją rozpoczęli między 16 a 25 rokiem.

Większość stanowią rybacy pochodzenia miejscowego, którzy wyraźnie dominują wśród rybaków Wzniesienia Elbląskiego i Niziny Warmińskiej (92%), a nieznacznie przeważają wśród rybaków Mierzei Wiślanej (58%). Porównując udział rybaków napływowych, w obu wymienionych grupach regionalnych, większy ich udział występuje w grupie rybaków Mierzei Wiślanej.

Zawód rybaka na Zalewie Wiślanym w 60% jest dziedziczony po ojcu. Pozostały udział stanowią rybacy, którzy wykonują ten zawód "jako kolejny z rzędu" (25%), "na emeryturze rybackiej" (9%) oraz "jako pierwszy" (5%). Znikomy udział przypada na emerytów innych zawodów.

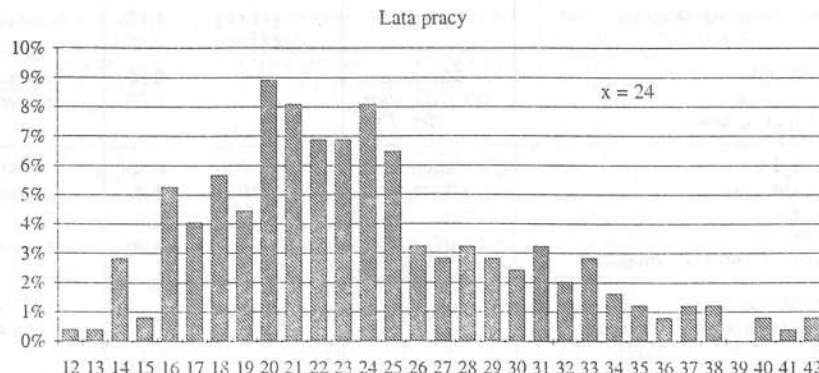
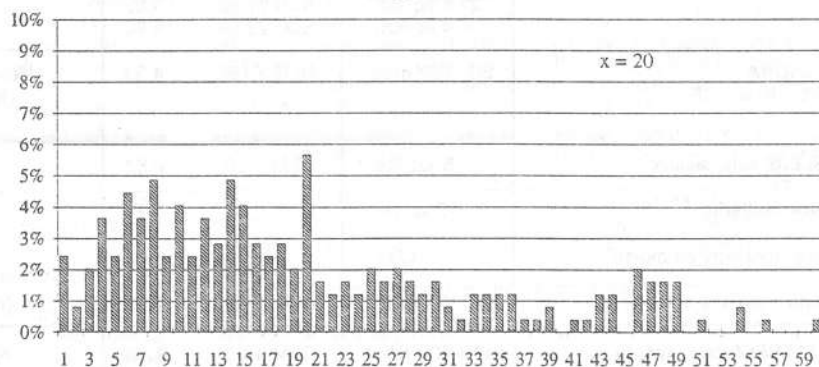
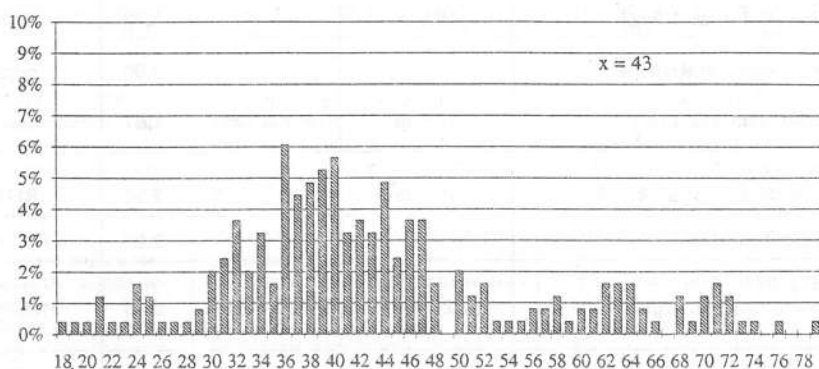
Przeważają rybacy z wykształceniem zawodowym (41%) i podstawowym (32%). Z wykształceniem średnim stanowią 25%, a wyższym 2%. Wyuczonymi kwalifikacjami zawodu rybaka (kursy) legitymują się przede wszystkim rybacy o wykształceniu podstawowym. W tej grupie nieznaczną liczbę stanowią też rybacy z wykształceniem zawodowym, średnim i wyższym rybackim. Wśród 58 posiadanych przez rybaków zawodów wyuczonych dominują zawody techniczne i budowlane. Rybacy bez jakiegokolwiek zawodu wyuczonego stanowią 9%.

Tylko 6% rybaków Zalewu Wiślanego uprawia dodatkowo (wymienne) rybołówstwo na Zatoce Gdańskiej. Pochodzą oni z grupy rybaków Mierzei Wiślanej, w której stanowią 15% ogólnej liczby tej grupy.

We wszystkich portach przeważają rybacy posiadający tytuły wyłącznej własności łodzi (w Kątach Rybackich i Piskach nawet po 100%). Największa liczba rybaków z tytułem współwłasności bazyje w portach Tolkmicko i Frombork. Procentowy udział rybaków nie posiadających łodzi waha się w poszczególnych portach od 12 do 33%. Najwyższy udział dotyczy rybaków Tolkmicko i Krynicy Morskiej – 33% i 30%. Ogólny udział dla

całego Zalewu kształtuje się na poziomie 24%.

Łączna liczba podmiotów gospodarczych (w tym zakładów pracy) zlokalizowanych nad Zalewem Wiślanym, tj. w gminach: Krynica Morska, Sztutowo, Stegna, Tolkmicko, Frombork i Braniewo jest trudna do określenia. Uzyskane na ten temat informacje z urzędów gmin i miast są mało precyzyjne. Bardziej dokładne i wiarygodne dane dotyczą aktualnego zatrudnienia, które zawiera się w przedziale 2200-3000 osób (stan na 31.10.1994 r.).

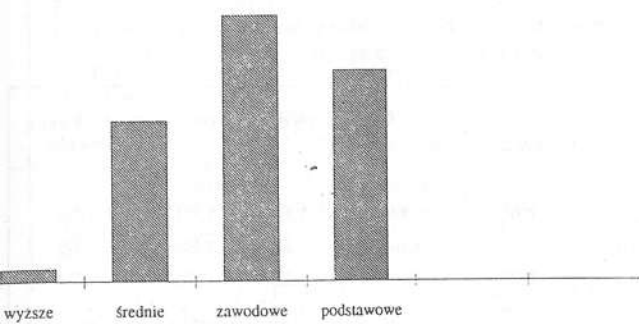

Rys. 1. Frekwencja grup wieku, lat pracy i wieku rozpoczęcia pracy w rybołówstwie rybaków Zalewu Wiślanego (liczba ankietowanych rybaków: 247 = 100%).

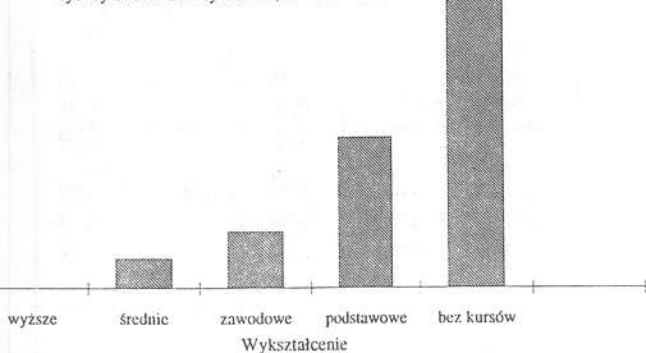
Ogólne wykształcenie rybaków

liczba rybaków o wykształceniu wyższym, $n = 5 = 2\%$
 liczba rybaków o wykształceniu średnim, $n = 61 = 25\%$
 liczba rybaków o wykształceniu zawodowym, $n = 101 = 41\%$
 liczba rybaków o wykształceniu podstawowym, $n = 80 = 32\%$

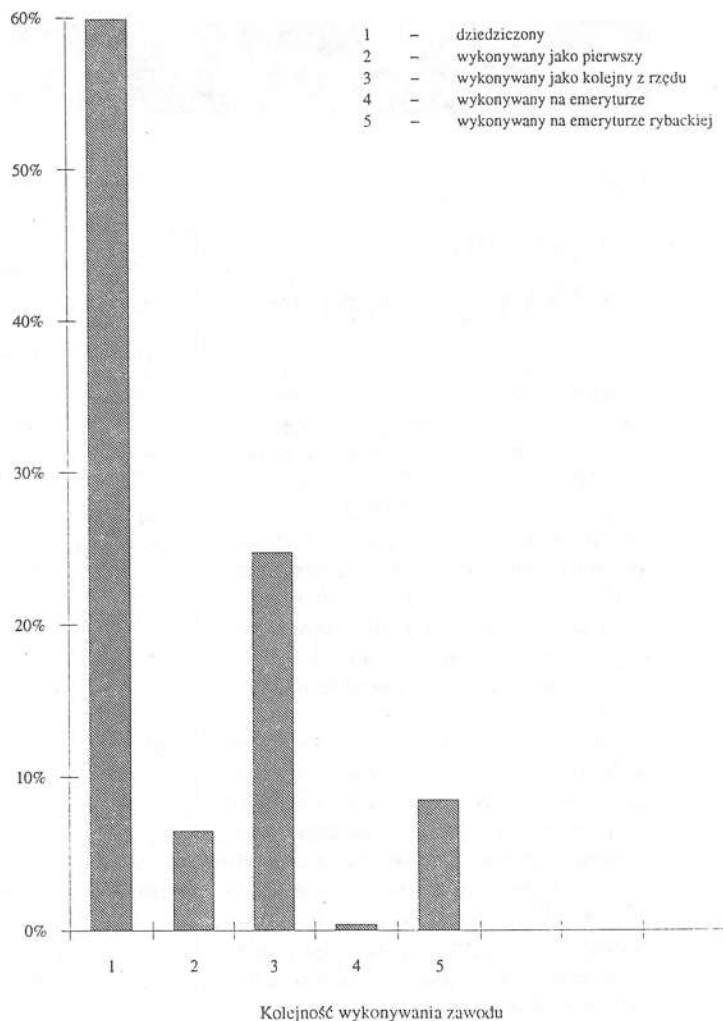

Wykształcenie uzupełniające – kursy rybackie

wyższe, $n = 0 = 0\%$
 średnie, $n = 2 = 4\%$
 zawodowe, $n = 21 = 9\%$
 podstawowe, $n = 56 = 23\%$
 rybacy bez kursów rybackich, $n = 159 = 64\%$

Rys. 2. Frekwencja wykształcenia rybaków Zalewu Wiślanego

Rys. 3. Frekwencja "kolejności" wykonywania zawodu rybaka (ogólna liczba rybaków = 100%).

W wymienionych gminach zamieszkuje 12 531 osób w wieku produkcyjnym, z tej liczby 3268 osób (26%) jest bez pracy, a 1378 osób (10,9%) pobiera zasiłek.

W strukturze osób bezrobotnych przeważają osoby nie posiadające zawodu oraz osoby z wykształceniem technicznym, budowlanym i ogólnym. Natomiast poszukiwani są pracownicy (np. w gminach Mierzei Wiślanej) o zawodach hotelarsko-gastronomicznych.

Obecna sytuacja gospodarcza uniemożliwia gminom planowanie zatrudnienia w okresie wieloletnim. Dorywcze rozwiązanie

problemu bezrobocia może przynieść zatrudnienie w pracach publicznych (drogi), natomiast bardziej stabilne i perspektywiczne w zakładach przetwórczych, punktach i składach celnych oraz całorocznie funkcjonujących ośrodkach rekreacyjnych. Należy zauważyć, że rybołówstwo rozwiązuje, choć w znikomym zakresie, ten problem, dając nierejestrowane zatrudnienie pewnej liczbie osób podejmujących pracę przy obsłudze sprzętu rybackiego i połowów w portach.

Z liczby ok. 250 rybaków, aż 95% nie widzi możliwości podjęcia i wykonywania innej pracy w danej miejscowości lub najbliż-

szej okolicy. Dochody z rybołówstwa, 12% rybaków ocenia jako niewystarczające dla utrzymania rodziny, natomiast 72% rybaków ocenia je jako wystarczające, 15% jako dobre i 1% jako bardzo dobre. 25% rybaków otrzymuje dochody uzupełniające z innych źródeł. Wśród nich dominuje emerytura (69%). Pozostały udział przypada na: rolnictwo (8%), rentę (7%), handel i wynajem pokoi (po 5%), dodatkowy etat (3%) oraz ogrodnictwo i usługi – po 2%.

Przedstawione wyżej dane dotyczą roku 1994.

Władysław Borowski

Świat o "Naucie"

Tegoroczny lutowy numer światowego miesięcznika Fishing News International poświęca wiele miejsca gdyńskiej stoczni remontowej NAUTA, która w ciągu ostatnich kilku lat dokonała gruntownych remontów lub przebudów (w tym również przedłużeń) 23 różnego typu jednostek rybackich, świadcząc swoje usługi głównie dla takich krajów jak Islandia, Norwegia i Ukraina. Między innymi kosztem 8 mln dolarów odremontowany został po pożarze i przedłużony o 9 m islandzki rufowy trawler

zamrażalnia "Venus" oraz islandzki sejner okrężnicowy "Huginn".

Gruntownej przebudowie poddany został również liczący już 21 lat trawler islandzki do połowu ryby świeżej w łodzi "Engøy", który po przebudowie stał się nowoczesnym trawlerem zamrażalnią.

Stocznia "Nauta" dostarczyła również kilka częściowo już wyposażonych kadłubów trawlerów dla norweskich stoczni w Kopervik i Eidsvik, gdzie zostały one tam ostatecznie wykończone i wyposażone według konkretnych wymogów norweskich armatorów.

Gruntownie przebudowany został również ukraiński trawler typ 502, szczególnie pod kątem dostosowania jego linii produkcyjnych do wymagań rynków zachodnioeuropejskich.

Omawiany tu numer miesięcznika zawiera wiele interesujących szczegółów i danych technicznych, związanych z przebudową i wyposażeniem poszczególnych jednostek wraz z bogatym materiałem fotograficznym. Całość stanowi dobrą reklamę dla stoczni "Nauta", zatrudniającej obecnie 1500 osób.

H. G.

FNI – Nr 2/96

Ceny w styczniu 1996 r.

Ceny skupu ryb we Władysławowie

Notowania cen skupu ryb we Władysławowie
w styczniu 1996 r. (zł za kg)

Gatunek	Asortyment	Notowania skrajne		15.01.	31.01.	Średnia cena miesiąca
		najwyższe	najniższe			
Dorsz	M 36-46 cm	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60
	patr. z/gł.					
	S 46-70 cm	1,90	1,80	1,90	1,80	1,85
	D > 70 cm	1,30	1,20	1,20	1,30	1,21
patr. b/gł.	> 27 cm	2,10	2,00	2,00	2,10	2,01
Śledź	BDE	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
	DE	0,70	0,65	0,65	0,70	0,66
	DA	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
	DB	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
	SE	0,49	0,44	0,46	0,49	0,46
	SA	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
	SB	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12
Szprot	TD E > 12 cm	-	-	-	-	-
	Ta E	0,40	0,35	0,35	0,40	0,38
	Tb E	0,35	0,30	0,30	0,30	0,31
	Tc E	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Płastuga	pełna D I	0,95	0,90	0,95	0,90	0,92
	pełna niesort.	0,80	0,75	0,80	0,75	0,77
	pełna M I	0,75	0,70	0,75	0,70	0,72
	odgardl. D I	-	-	-	-	-
	M I	-	-	-	-	-
Turbot	D I > 1 kg	5,00	4,00	4,00	4,00	4,45
	odgardl. M I > 0,5 kg	4,00	3,00	3,00	3,00	3,45
Inne	szprot paszowy	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08

Ceny skupu ryb w Kołobrzegu

Ceny skupu ryb w porcie w Kołobrzegu
w styczniu 1996 r. (zł za kg)

Gatunek	Asortyment	Notowania skrajne		1.01 - 15.01.	16.01 - 31.01.
		najwyższe	najniższe		
Dorsz	patr. z/gł. M	1,90	1,80	1,80-1,90	1,90
	D	2,20	2,00	2,00-2,20	2,20
Śledź	D	0,80	0,70	0,70-0,80	0,70
	SI	0,60	0,50	0,50-0,55	0,55-0,60
Szprot	B	0,50	0,50	0,50	0,50
Płastuga	DI	1,20	1,00	1,00-1,20	1,10-1,20

W połowie stycznia o 0,10 zł spadły ceny dorsza S. Ceny pozostałych asortymentów dorszy praktycznie przez cały miesiąc były stabilne. Dopiero w ostatnich 2 dniach nastąpił wzrost cen dorsza patr. z/gł. D i dorsza patr. b/gł o 0,10 zł.

Stabilne były ceny większości asortymentów śledzi. W połowie trzeciej dekady o 0,05 zł wzrosły ceny śledzi DE, natomiast przez cały styczeń następował powolny ruch w górę cen śledzi SE. Na koniec miesiąca były one wyższe o 0,05 zł od cen z początku miesiąca.

Wahania w granicach 0,05 zł wykazywały również ceny szprotów w asortymentach TaE i TbE. Nie zmieniły się natomiast ceny szprota TcE, jak również szprota paszowego z przeznaczeniem na piosiloryb.

Z kolei tendencję spadkową wykazywały w styczniu ceny płastug i turbotów. W połowie miesiąca ceny wszystkich asortymentów płastug spadły o 0,05 zł, a turbotów o 1,00 zł.

Na początku stycznia wzrosły ceny dorszy o 0,10-0,20 zł i potem już do końca miesiąca były one stabilne. Podobnie przez cały miesiąc ustabilizowane były ceny szprotów.

Wzrostową tendencję wykazywały przez cały czas ceny śledzi S, które w końcu miesiąca były wyższe o 0,10 zł od cen z początku stycznia. Natomiast ceny śledzi D wzrastały tylko w pierwszej połowie stycznia. W drugiej połowie miesiąca nastąpiło odwrócenie tendencji i ceny wróciły do poziomu początkowego. W podobny sposób zachowywały się ceny płastug. Po początkowym okresie wzrostu, w drugiej połowie miesiąca ceny tych ryb zaczęły spadać.

este-es

Spotkanie Związków Rybackich

Podczas zwołanego przez Międzynarodową Komisję Rybołówstwa Morza Bałtyckiego w dniach 23-25 stycznia 1996 r. w Gdyni posiedzenia Grupy Roboczej ds. Nakładu Połowowego w Połowach Dorszy odbyło się z duńskiej inicjatywy spotkanie przedstawicieli Związków Rybackich Danii, Niemiec i Polski.

Prezes Stowarzyszenia Duńskich Rybaków Bent Rulle przedstawił problemy związane z nadmiernymi wyładunkami dorsza w portach duńskich, a szczególnie na Bornholmie, co powoduje spadek cen skupu dorsza. W okresie ostatnich 3 lat ceny dorsza kształtują się na niższym poziomie mimo stałego wzrostu kosztów połowów. Zdaniem duńskich rybaków spadek cen związany jest z dostawami dorsza po cenach dumpingowych z kutrów polskich oraz kutrów łowiących na wodach rosyjskich i litewskich.

Szczególnie drastycznie kwestia ta wystąpiła pod koniec ubiegłego roku, kiedy duże wyładunki spowodowały spiętrzenie masy dorsza do przerobu, a ceny spadły poniżej obowiązującego poziomu minimalnego i niemałe ilości dorszy przeznaczono na cele paszowe.

Prezes B. Rulle w imieniu duńskich rybaków postulował:

- podjęcie działań zmierzających do w miarę rytmicznych dostaw surowca do portów,
- wstrzymanie połowów dorsza w okresach dużych wydajności, by nie powodować spiętrzeń w portach i spadku ceny,
- nieopóźnienie się przez armatorów na ceny poniżej stawki minimalnej.

Minimalne ceny Unii Europejskiej za dorsza w 1996 r. w Danii wynoszą:

Klasa	Rozmiar	Cena DKK	Wartość w zł. wg kursu z 30.1.96 1 DKK = 0,4429
E-A	1,2	8,94	3,96
"	3	8,45	3,74
"	4	6,66	2,95
"	5	4,67	2,07

Przedstawiciele niemieckich rybaków potwierdzili, że podobne problemy występują też w innych krajach zachodniej Europy.

Przedstawiciele polskich rybaków przedstawili problemy odbioru dorsza w krajowych portach. Podkreślili, iż większość zakupów dokonywanych jest z przeznaczeniem na eksport do Krajów Unii Europejskiej, stąd ceny płacone za ten surowiec ściśle związane są z poziomem cen płaconych na Bornholmie. W dostawach bezpośrednich z morza do portów na Bornholmie duńscy odbiorcy płacą polskim rybakom ceny zbliżone do ceny minimalnej pomniejszone o należności: celne, opłaty portowe, koszty wyładunku itd., dochodzące do 15-18%.

Od ubiegłego roku notuje się zwiększone zainteresowanie dorszem na rynku krajowym. Ceny są tu nieco wyższe i bardziej stabilne.

Uczestnicy spotkania postanowili podjąć starania mające na celu osiągnięcie przez rybaków cen na maksymalnym poziomie.

(S.R.)

Badania włoka giganta na Morzu Beringa

Katedra Techniki Rybołówstwa Akademii Rolniczej w Szczecinie od stycznia 1994 r. realizuje 3-letni projekt celowy pt. "Włoki giganty do połowu rozproszonych ławic ryb pelagicznych na otwartym oceanie". Trójsstronną umowę zawarto pomiędzy Komitetem Badań Naukowych, Przedsiębiorstwem Połowów, Przetwórstwa i Handlu "DALMOR" w Gdyni i Akademią Rolniczą w Szczecinie. Umowa przewiduje opracowanie i wdrożenie do eksploatacji nowej konstrukcji zestawu wielkogabarytowego włoka pelagicznego przy zastosowaniu nowych, dotychczas w Polsce nie stosowanych materiałów sieciowych, dla trawlerów o mocy 5000 KM, w celu prowadzenia opłacalnej działalności połowowej na otwartym oceanie. W tym celu, po opracowaniu nowego zestawu i wykonaniu jego modeli, przeprowadzono badania tych modeli. Uzyskane wyniki porównywano z wynikami badań modeli standardowego włoka pelagicznego WP4/8 104/400 o obwodzie wlotu do gardzieli 1400 m, przyjętego jako włók bazowy.

Pierwszy etap badań zrealizowano w 1994 i 1995 r. w Stacji Badań Modelowych w Ińsku należącej do Katedry Techniki Rybołówstwa Akademii Rolniczej w Szczecinie. Po zbadaniu wielu wariantów modeli włoka standardowego i uzgodnieniach ze specjalistami Dalmoru wybrano konstrukcję włoka prototypu WP4/8 234/720 x 194/540 o obwodzie wlotu do gardzieli 2520 m. Model nowego zestawu poddano badaniom, a wyniki stanowiły podstawę do skonstruowania prototypu włoka giganta.

Dalmor wytypował trawler, na którym przeprowadzono badania wdrożeniowe, a naukowcy z AR zapoznali kapitana i załogę wytypowanego trawlera z nowym zestawem włoka giganta w Stacji Badań Modelowych w Ińsku.

Prototyp włoka giganta wykonano w sieciarni Dalmoru według dokumentacji dostarczonej przez AR. Do wykonania prototypu włoka giganta użyto w wielkooczkowej części stropowej włókien nowej generacji typu Dyneema. Są to włókna o trzykrotnie większej wytrzymałości od powszechnie używanych włókien poliamidowych. Dzięki zastosowaniu tych nowych włókien włók gigant uzyskuje niższy opór od standardowego włoka wykonanego z poliamidu.

Badania wdrożeniowe przeprowadzono na trawlerze mt "Acamar" dowodzonym przez kpt. Andrzeja Cudnego w okresie od sierpnia do grudnia 1995 r. na łowiskach Morza Beringa.

Włók, przy standardowym dla niego uzbrojeniu, uzyskał spodziewane i przewidziane przez autorów rezultaty, obliczone na podstawie badań modeli tego włoka w Stacji Badań Modelowych w Ińsku. Na wlocie do gardzieli rozwarcie pionowe dochodziło do 150 m, poziome ponad 150 m. Między rozpornicami uzyskano ponad 250 m. Powierzchnia wlotu do gardzieli wyniosła 2,2 ha, czyli około 2,5 razy więcej niż można uzyskać holując zestaw włoka standardowego.

W I etapie wdrożenia, z uwagi na duże gabaryty zestawu trawlowego, wystąpiły pewne trudności z prawidłowym wybraniem zestawu z powodu dużej ilości skrętów przekazywanych przez wodę i wolne końce skrzydeł na korpus włoka. Po niezbędnych usprawnieniach zestaw włoka giganta wydawano i wybierano w czasie zbliżonym do czasu wydawania i wybierania zestawu włoka standardowego.

Podczas trawlowania zestawu z włokiem gigantem nie stwierdzono wzrostu obciążenia silnika głównego w porównaniu do trawlowania z włokiem standardowym. Świadczy to o tym, że nowy zestaw ma porównywalny opór z dotychczas eksploatowanym zestawem włoka standardowego.

Próby nowego zestawu prowadzono podczas etapu rejsu, w którym trawler mt "Acamar" prowadził zwiad na międzynarodowych wodach Morza Beringa wraz z trawlerem odrzańskim mt "Homar".

Po przeanalizowaniu dotychczasowych wyników oraz wykonaniu niezbędnych poprawek badania wdrożeniowe będą kontynuowane w bieżącym roku.

Henryk Sendlak

NOWOŚCI KSIĄŻKOWE

Półwiecze "Dalmoru" na oceanach świata 1946-1996

Pod takim tytułem ukazała się nakładem gdańskiego Wydawnictwa "MARPRESS" publikacja Andrzeja Ropelewskiego, będąca obszernym zarysem historii "Dalmoru", który pod koniec stycznia 1996 roku obchodził swoje 50-lecie. Dobrze się stało, że kierownictwo "Dalmoru" to niełatwe zadanie napisania historii przedsiębiorstwa powierzyło właśnie profesorowi Ropelewskiemu, który uważany jest w kręgach rybackich za najlepszego znawcę dziejów tej dziedziny gospodarki. Jest on autorem kilkunastu pozycji z dziedziny historii polskiego rybołówstwa morskiego, w tym również wysoko cenionej książki wydanej już w 1963 r. "1000 lat naszego rybołówstwa".

Autor, będąc od 1948 roku pracownikiem naukowym Morskiego Instytutu Rybackiego, w tym jego dyrektorem naczelnym, w okresie minionego 50-lecia aktywnie współpracował z "Dalmorem". W roku 1951 wziął udział w charakterze obserwatora z ramienia MIR w pionierskiej wyprawie floty "Dalmoru" na łowiska Morza Bałtyckiego.

Omawiana tu publikacja, licząca 138 stron, przedstawia kolejno, w układzie chronologicznym różne wydarzenia i przejawy działalności przedsiębiorstwa w minionym 50-leciu. Stosunkowo dużo miejsca autor poświęca interesującym faktom związanym z historią powstania "Dalmoru" - początkowo jako spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (1946), następnie przekształconej (1948) w przedsiębiorstwo państwowe. Ważnym wydarzeniem w historii "Dalmoru" był słynny memoriał skierowany do "Społem" w Warszawie w sprawie reorganizowania w Gdyni przedsiębiorstwa połowów dalekomorskich, którego autorem był m.in. Zygmunt Beczko-

wicz - pierwszy dyrektor "Dalmoru" - postać niezwykle zasłużona dla rozwoju polskiego rybołówstwa dalekomorskiego. Warto tu wspomnieć, iż L. Beczkowicz z powodów politycznych zmuszony został, podobnie jak wielu innych zasłużonych obywateli Gdyni, do opuszczenia Wybrzeża, dokąd później znów powrócił; zmarł przed kilkunastu laty w Gdyni w bardzo podeszłym wieku - 99 lat i pochowany został na Cmentarzu Witomińskim.

Charakteryzując pierwsze lata działalności "Dalmoru" autor poświęca dużo miejsca trudnej problematyce kształcenia nowych kadr dla ciągle powiększającej się floty rybackiej, której głównym terytorium eksploatacji było wówczas dość odległe od Gdyni Morze Północne. W tym czasie "Dalmor" zatrudniał zaledwie dwóch polskich szyprow rybackich, którymi byli Paweł Gic i Wiktor Gorzałdek, późniejszy komendant trawlera szkolnego "Jan Turlejski" - niezwykle zasłużony nauczyciel polskich kadr rybackich. Autor wspomina również o mało już dziś znanej sprawie zatrudniania Holendrów na polskich statkach rybackich w charakterze szyprow i instruktorów rybackich. Z załączonego przez autora zestawienia wynika, że w roku 1950 na statkach "Dalmoru" zatrudnionych było aż 307 obcokrajowców!

W rozdziale zatytułowanym "Rewolucyjna czujność" autor przedstawia smutną atmosferę polityczną, jaka zapanała w przedsiębiorstwie w okresie tzw. walki o "czystość aparatu gospodarczego". W tym czasie "Dalmor" utracił wielu wybitnych specjalistów, których dyskryminowano, a niektórych z nich aresztowano i skazywano na więzienie, a nawet na karę śmierci, jak

to miało miejsce w przypadku niezwykle zasłużonego dla "Dalmoru" kpt.ż.w. Edwarda Gubały.

Kolejne rozdziały książki poświęcone są systematycznej rozbudowie floty przedsiębiorstwa. Doniosłym wydarzeniem było tu wejście do eksploatacji w roku 1951 pierwszego, zbudowanego w stoczni polskiej trawlera "Radunia" z serii B-10, a następnie całej serii niezbyt udanych lugrotrawlerów przekazanych później (1954) przedsiębiorstwu "Odra" w Świnoujściu. W roku 1952 "Dalmor" zapoczątkował również eksploatację tzw. rybackiej floty pomocniczej (statki-bazy i statki transportowe), co przyczyniło się do poprawy wyników gospodarczych jednostek łowczych. Statki te w późniejszym okresie (1958) "Dalmor" przekazał nowopowstałemu Przedsiębiorstwu Usług Rybackich "Gryf" w Szczecinie.

Momentem przełomowym w historii "Dalmoru" było wejście do eksploatacji w roku 1960 pierwszego zbudowanego w polskiej stoczni trawlera przetwórci "Dalmor", który zapoczątkował długą serię tych w pełni uprzemysłowionych łowczych statków rybackich, stanowiących całkowite nowum w ówczesnym rybołówstwie światowym. Wkrótce statki tego typu stały się podstawą działalności przedsiębiorstwa, przyczyniając się do stałego przyrostu połowów, które apogeum osiągnęły w roku 1979 dochodząc do 280 tys. ton, co stanowiło ponad połowę ogólnych polskich połowów dalekomorskich.

W następnych rozdziałach autor omawia poszczególne etapy rozszerzania zasięgu eksploatacji stale powiększającej się floty "Dalmoru" na nowe, nieznane dotąd łowiska m.in. u wybrzeży Peru, Australii, Nowej Zelandii, Wysp Falklandzkich, w Antarktyce, a następnie przełomowe lata 1976-77, kiedy to wprowadzone zostały 200-milowe strefy wyłącznego rybołówstwa, co tak niekorzystnie wpłynęło na późniejsze losy "Dalmoru".

W sposób niezwykle interesujący autor przedstawił również wydarzenia o charakterze społeczno-politycznym, jakie miały miejsce w "Dalmorze" m.in. w okresie tzw. przemian październikowych w roku 1956, podczas pamiętnych strajków sierpniowych w roku 1980, a także w latach później-

szych, podczas wkraczania przedsiębiorstwa w gospodarkę rynkową, zakończonego dogłębną restrukturyzacją, której efektem są działające dziś różne spółki wyrosłe na bazie dawnego PPDiUR "Dalmoru". W opracowaniu swoim autor nie omija szeregu innych, "nieprodukcyjnych" wątków działalności przedsiębiorstwa, takich np. jak służba zdrowia.

Końcowe rozdziały autor poświęca aktualnym problemom i trudnościom związanym z ciągłą i upartą walką obecnego kierownictwa "Dalmoru" o przetrwanie na odległych łowiskach mórz Ochociego i Beringa.

Z przedstawionego w opracowaniu bogatego materiału statystycznego wynika, że w ciągu swego 50-lecia wszystkie statki "Dalmoru" odłowiły ogółem blisko 6 milionów ton ryb, przy czym w eksploatacji przedsiębiorstwa znajdowało się ogółem 155 różnego typu jednostek łowczych. W minionym półwieczu "Dalmor", dając zatrudnienie ogromnej reszce ludzi stał się liczącym się elementem miastotwórczym Gdyni i zapisał się złotym zgłoskami w jej 70-letniej historii. Trudno w tym miejscu nie zgodzić się z opinią autora, który scharakteryzował "Dalmor" jako przedsiębiorstwo działające najsprawniej i najlepiej w całym naszym rybołówstwie dalekomorskim.

Chciałoby się jeszcze znaleźć w opracowaniu omówienie takich wątków, jak działalność różnych organizacji politycznych i społecznych, zespołów artystycznych, klubów sportowych oraz służb socjalnych, jednakże autora usprawiedliwia tu bardzo krótki czas, jakim dysponował dla napisania książki. Za publikację tę należy się profesorowi Ropelewskiemu duże uznanie, zwłaszcza za osobiste zaangażowanie i wkład w wyszukaniu wielu nieznanych dotąd faktów.

Andrzej Ropelewski: Półwiecze "Dalmoru" na oceanach świata 1946-1996. Wydawnictwo "Marpress", Gdańsk 1996, stron 138, fot i rys. 38, zał. 6.

H.G.

Z wymienioną wyżej książką można zapoznać się w bibliotece Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni.

Przedłużenie moratorium na Morzu Beringa

Jest to niezbyt pomyślna wiadomość dla polskich przedsiębiorstw rybołówstwa dalekomorskiego usilnie poszukujących obecnie alternatywnych łowisk – w stosunku do niezbyt pewnego pobytu w rosyjskiej strefie ekonomicznej Morza Ochockiego. Na mocy ustaleń konferencji z Bellvue, w której udział wzięli przedstawiciele USA, Rosji, Polski, Chin i Korei Południowej przedłużony został zakaz połowu mintaja na wodach międzynarodowych Morza Beringa. 1 lutego 1996 r. Rosja wystąpiła na ten akwen 2 statki badawcze oraz jeden okręt patrolowy, który ma nie dopuścić na to łowisko "klusowników".

Na mocy konwencji, do której przystąpiły w 1994 r. wszystkie w/w kraje zainteresowane powrotem na wody międzynarodowe Morza Beringa, każdego roku powinno się przeprowadzać ocenę zasobów mintaja na tym łowisku, jak również w strefach ekonomicznych Rosji i USA. Obecne moratorium przedłużone zostało do czasu kolejnej konferencji, która odbędzie się w drugiej połowie br. Na przedłużenie moratorium nalegała szczególnie Rosja, której przedstawiciele stwierdzili, że w strefie ekonomicznej tego kraju utrzymuje się nadal bardzo niski stan zasobów mintaja. Oznacza to m.in., że o wiele mniej tych ryb będzie mogło migrować na wody międzynarodowe.

Worldfish Report Nr 8/96 A.G.

Firma nowozelandzka rezygnuje z charterowania obcych statków rybackich

Jedna z większych firm rybackich w Nowej Zelandii, Independent Fisheries z Christchurch zatrudnia rosyjskie, japońskie, koreańskie i polskie statki rybackie, które połowią ryby na wodach tego kraju i dostarczają je do magazynów tej firmy. Independent Fisheries posiadała do niedawna tylko jeden statek rybacki. Obecnie firma ta zamówiła w norweskiej stoczni 43-metrowy trawler przetwórczy, który po wejściu do eksploatacji ma dostarczać około 40 proc. ogółu ryb przetwarzanych przez Independent Fisheries. W tej sytuacji firma ta zamierza wkrótce zrezygnować z usług charterowanych do tej pory zagranicznych statków rybackich, w tym także polskich dwóch trawlerów

przetwórci. Tego rodzaju decyzję zarząd firmy podjął na skutek protestów rybaków nowozelandzkich, którzy domagają się odbudowy rodzimego rybołówstwa morskiego w oparciu o rodzimy kapitał, statki przetwórcze i siłę roboczą.

Worldfish Report Nr 8/96 A.G.

Wzrost wyładunków ryb w Rosji

Według wstępnych szacunków w ubiegłym roku udało się zatrzymać niekorzystne tendencje w rosyjskim rybołówstwie. Wyładunki ryb oraz produkcja przetworów rybnych wzrosły odpowiednio o 18,6 i 6,2% w porównaniu do roku 1994. Ogółem wyładunki ryb w 1995 r. wyniosły 4,2 mln ton, natomiast produkcja przetworów rybnych osiągnęła 2,6 mln ton, a mączki rybnej 190 400 ton. Jednak w dalszym ciągu produkcja niektórych konserw rybnych i paszy z ryb była niższa niż w 1994 r.

Zdaniem Władymira Korelskiego, przewodniczącego Rosyjskiego Komitetu d/s Rybołówstwa wzrost wyładunków ryb i produkcji przetworów rybnych nastąpił w wyjątkowo trudnym dla rosyjskiego rybołówstwa roku. Władze Rosji nie przyznały przemysłowi rybnemu żadnej pomocy pomimo uchwalenia ambitnego programu odbudowy rosyjskiego rybołówstwa. Jednak zrzeszone w w/w Komitecie firmy rybackie i przetwórcze dostarczyły na rynek 4,1 mln ton ryb, tj. o 19,7 proc. więcej niż w 1994 r., o 8,8 proc. więcej przetworów rybnych i o 6,9 proc. więcej mączki rybnej niż w roku 1994. Natomiast dostawy z rybackich gospodarstw hodowlanych zwiększyły się w 1995 r. do poziomu 1,1 mln ton, tj. o 12 proc.

Worldfish Report Nr 8/96 A.G.

Spadek światowych zapasów mączki rybnej

W ubiegłym roku spadły światowe zapasy mączki rybnej, co wywołało pewną wyższość cen tego produktu. Wynikało to przede wszystkim ze zmniejszenia produkcji mączki rybnej w Peru do poziomu 2,06 mln ton, tj. o 9 proc. w porównaniu do poprzedniego sezonu. Z kolei Chile zwiększyło produkcję mączki rybnej do 1,6 mln ton, tj. o 5 proc. Ten ostatni kraj zwiększył też eksport tego produktu w ubiegłym roku do 1,35 mln ton, nato-

miast Peru wyeksportowało 2 mln ton mączki rybnej (w poprzednim sezonie 2,38 mln ton). Odbiło się to jednak kosztem drastycznego zmniejszenia zapasów tego produktu do poziomu zaledwie 5000 ton (dla porównania zapasy mączki rybnej w Peru we wrześniu 1994 r. wynosiły 71 000 ton). Nie zanoszą się na szybkie odnowienie tych zapasów i znacznie większe powiększenie podaży mączki rybnej na rynku światowym, ponieważ spadają od paru miesięcy połowy sardeli u wschodnich wybrzeży Peru.

A.G.

Rozwój rybołówstwa Maroka

W ciągu ostatnich 15 lat Maroko podwoiło swoje połowy: z 326 tys. ton do 742 tys. ton (1994). Ogólna wartość połowów wyniosła ok. 550 mln dolarów. W roku 1994 z połowów przybrzeżnych uzyskano 609 tys. ton, a z dalekomorskich – 133 tys. ton.

W tym samym czasie nastąpił wzrost wartości eksportu produktów żywnościowych pochodzenia morskiego z 50 mln dolarów do 550 mln dol., co stanowi 15% ogólnej wartości eksportu Maroka. 30% produkcji eksportowej przemysłu rybnego Maroka przeznaczone jest na rynek Japonii, przy czym główną pozycję stanowią głowonogi. 200-milowa strefa ekonomiczna Maroka wraz z wybrzeżem Hiszpańskiej Sahary rozciąga się na długości około 3500 km. Z rybołówstwa morskiego w Maroku utrzymuje się wraz z zapleczem około 400 tys. ludzi. Maroko zajmuje pierwsze miejsce na świecie w produkcji eksportowej sardynki, a drugie miejsce w eksporcie anchowis w konserwach.

Flota rybacka Maroka składa się z około 3000 jednostek, w tym 300 statków dalekomorskich.

W kwietniu 1995 r. Maroko jednostronnie zawiesiło dalszą realizację porozumienia rybackiego zawartego z Unią Europejską, zgodnie z którym statki krajów Wspólnoty (głównie hiszpańskie i portugalskie) miały prawo odławiać corocznie w strefie ekonomicznej Maroka 85 tys. ton ryb. Spotkało się to z ostrym protestem rybaków hiszpańskich, którzy zmuszeni zostali do "zawieszenia na sznurku" kilku dużych statków rybackich. W chwili obecnej trwają intensywne negocjacje między rządem Maroka a ministrem rybołówstwa Unii Europejskiej, zmierzające do reaktywowania dotychczasowego porozumienia.

H.G.

W Zalewie Wiślanym występuje około 35 gatunków ryb słodkowodnych, dwuśrodowiskowych i morskich.

Polska część Zalewu dla przeważającej liczby gatunków ryb stanowi dogodny obszar rozrodu oraz rozwoju i wzrostu młodzi ryb. Dotyczy to zarówno gatunków stale występujących i rozradzających się w Zalewie, jak i gatunków, których stada użytkowe występują sezonowo podczas tarła (sandacz, leszcz, stynka, ciosa, śledź).

W pierwszej połowie roku, tj. w okresie zimowania, wędrówek tarlowych i rozrodu, występują osobniki zarówno młodszych (po wyżej pierwszej), jak i starszych grup wieku gatunków słodkowodnych oraz morskich (śledź).

W drugiej połowie, traktowanej jako okres rozwoju i wzrostu wylęgu i narybku oraz wędrówek żerowiskowych ryb, przeważają licznie osobniki najmłodszych grup wieku, począwszy od zerowej, wszystkich gatunków słodkowodnych. Ze starszych osobników występują przede wszystkim te, które tworzą stada użytkowe jazgarza, okonia, płoci lina, karasia i wzdręgi.

Spośród gatunków dwuśrodowiskowych populacja węgorza występuje w całym okresie zimowo-vegetacyjnym z większym udziałem młodszych grup wieku w sezonie wiosennym, a starszych w jesiennym. Natomiast populacja troci występuje głównie jesienią (przedtarłowa). Nieliczne osobniki potarłowe pojawiają się wiosną. Prawie podobnie zachowuje się minog rzeczny, którego osobniki przedtarłowe bardziej licznie występują jesienią (IX–XI), mniej wiosną (III–IV). Osobniki średnich grup wieku (trzecia–piąta) tego gatunku przepływają przez Zalew w okresie późnego lata (VII–IX).

W Zalewie Wiślanym dominują gatunki eurytermiczne, fito- i litofilne. Spośród nich najwcześniej do tarła przystępuje miętus (XII–III), następnie szczupak (III–V), potem kolejno śledź, stynka i okoń (III–V), po nich jazgarz i sandacz (IV–VI) i tuż zaraz rozpoczynają tarło karpowate (V–VII). Letni okres tarłowy kończą lin i karaś (VIII).

Podstawowym czynnikiem regulującym cykl dojrzewania płciowego jest temperatura. W warunkach Zalewu Wiślanego może przyspieszyć lub opóźnić początek lub koniec tarła o 2–3 tygodnie.

Gatunki słodkowodne

Boleń. Typowy drapieżnik. Reofilny. Tarło od kwietnia do czerwca. Rośnie bardzo szybko. Dorasta do 80 cm i 4 kg. W Zalewie zanikł prawie zupełnie po 1970 r. Obecnie występuje sporadycznie. Gatunek cenny. **Certa.** Gatunek wędrorny, anadromiczny. Generatywnie reofilny. Rozród od maja do lipca. Wzrasta w wodach przybrzeżnych morskich i ujściach rzek, nieznacznie zasolonych. Rośnie powoli. Osiąga przeciętnie 25–35 cm i 400–600 g. Żyje do 15 lat. Drastyczne zmniejszenie populacji nastąpiło w pierwszej połowie lat 70. Obecnie występuje bardzo sporadycznie. Gatunek cenny. **Ciernik.** Gatunek szczególnie polimorficzny i krótkowieczny. Bytuje w strefie przydennej i pelagicznej. Rozradza się od maja do sierpnia. Dorasta do 8–9 cm. Konkurent pokarmowy ryb cennych. W Zalewie małolicznebny. Nie posiada znaczenia gospodarczego. **Ciosa.** Gatunek półwędrorny, pelagofilny. Tarło odbywa w maju i czerwcu. Dorasta

do 50 cm i 400–600 g. Ryby starsze odżywiają się ikrą i młodziem ryb. W Zalewie tworzy znaczną biomasę. Gatunek o potencjalnym znaczeniu gospodarczym. W Polsce objęty całkowitą ochroną gatunkową, z wyjątkiem wód Zalewu Wiślanego.

Jazgarz. Gatunek przydennej, fito- i psammofilny. Trze się w kwietniu–maju. Rośnie wolno osiągając przeciętnie 12–14 cm. W Zalewie stanowi bardzo liczną populację. Posiada znikome znaczenie gospodarcze, większe ekologiczne.

Jaź. Występuje głównie w rzekach. Żeruje i zimuje także w wodach stojących. Dorasta do 40–50 cm i 2 kg. Trze się wiosną w przyujściowych partiach jezior i zlewisk rzecznych. Głównie bentofag. W Zalewie Wiślanym występuje bardzo sporadycznie. **Karaś.** Gatunek fitofilny, spokojnego żeru. Bentofag. Trze się od maja do sierpnia. Wzrasta wolno. Dorasta do 30 cm i 1 kg. Zmniejszenie populacji po 1973 r. Aktualnie występuje w małych ilościach, głównie w rejonie zachodnim. Gatunek cenny.

Karp. Gatunek fitofilny. Dorasta do znacznych rozmiarów. Cenny. Obecnie występuje sporadycznie. Tworzył liczniejszą populację w okresie systematycznego zarybiania.

Kiełb. Gatunek przydennej, stadny. Rozradza się w maju–czerwcu. Należy do ryb małych. Dorasta do 15 cm. Nie posiada znaczenia gospodarczego.

Krap. Żarłoczny bentofag. Fitofilny. Tarło porcyjne w maju–czerwcu. Długowieczny, wolno rosnący. Dorasta do 25–30 cm i 300–400 g. Po 1982 r. nastąpił prawie całkowity zanik jego populacji. Obecnie występuje bardzo sporadycznie.

Leszcz. Gromadny bentofag. Przeważnie fitofilny. Długowieczny. Podejmuje wędrówki rozrodcze. Tarło w kwietniu–czerwcu. Dorasta do 60–70 cm i 4–5 kg. W Zalewie tworzy liczną populację. Osobniki starsze występują masowo głównie w okresie tarła. Po tarle opuszczają polską część Zalewu. Nie są znane miejsca ani trasy przemieszczeń. Młódź i młodsze grupy wiekowe występują w polskiej części Zalewu Wiślanego przez cały rok. Ryba cenna o wyjątkowo smacznym mięsie. Posiada duże znaczenie ekologiczne i gospodarcze.

Lin. Gatunek spokojnych wód i mulistego dna porośniętego roślinnością. Bentofag. Tarło odbywa w czerwcu. Rośnie wolno. Dorasta do 35–40 cm i 1 kg. Pomimo że jest bardzo odporny na niekorzystne warunki środowiska, jego populacja zanikła po 1973 r. Gatunek cenny. Aktualnie występuje dość licznie w Małym Zalewie i Rejonie Zachodnim (wynik zarybiania w 1993 r.). **Miętus.** Gatunek drapieżny, aktywnie żerujący przy niskich temperaturach wody. Półpelagofilny. Rozmnaża się od grudnia do marca. Rośnie szybko, osiąga długość do 60 cm i masę do 2 kg. Jego populacja w Zalewie Wiślanym zmniejszyła się znacznie w pierwszej połowie lat 80. Obecnie występuje niezbyt licznie. Cenny.

Okoń. Drapieżny w wieku strzszym. Fitofilny. Wolno rosnący. Dorasta do 40 cm i 1,5 kg. Tarło w kwietniu–maju. Niszczy ikrę i wylęg ryb użytkowych. W Zalewie dość liczny. Gatunek cenny. Obecnie, ze względu na popyt, jego znaczenie gospodarcze wzrasta.

Płoc. Gatunek planktono-bentożerny, litoralny. Charakteryzuje się stałością miejsc rozrodu. Tarło od kwietnia do czerwca. Żyje do 10 lat. Osiąga długość 35 cm i masę 500 g. Jest gatunkiem pospolitym i liczbnym w Zalewie. Posiada znaczenie gospodarcze i ekologiczne.

Peluga. Gatunek bytujący w wodach zlewiska Morza Arktycznego. W Polsce hodowany w stawach. Narybek wypuszczany do jezior mazurskich. Planktonożerny. Psammofilny. Dojrzewa w 4–5 roku. Trze się jesienią. Dorasta do 60 cm i 5 kg. Gatunek cenny. W Zalewie występuje niezwykle sporadycznie.

Sandacz. Gatunek pelagiczny, drapieżny, aktywnie polujący. Głównie psammofilny. Rozmnaża się od kwietnia do czerwca. Po tarle znaczna część stada użytkowego opuszcza polskie wody Zalewu Wiślanego. Nie są znane miejsca przemieszczeń. Sandacz posiada szybkie tempo wzrostu. Dorasta do znacznych rozmiarów – 120 cm i 12 kg. W Zalewie należy do najbardziej licznych populacji ryb użytkowych. Gatunek bardzo cenny, o wyjątkowym znaczeniu gospodarczym.

Ślonecznica. Gatunek należący do najmniejszych ryb. Dorasta do 8–9 cm. Planktonofag. Bytuje w powierzchniowej warstwie wód. Fitofilny, rozradzający się od kwietnia do czerwca. W Zalewie występuje w ujściach rzek (Pasłęka). Ślonecznica nie jest odławiana i nie ma żadnego znaczenia gospodarczego.

Stynka. Gatunek pelagiczny, ławicowy, zaliczany do anadromicznych. Półpelagofilny. Tarło odbywa w marcu–maju. Ryba krótko żyjąca i osiągająca niewielkie rozmiary – do 27 cm (przeciętnie 10–16 cm). W polskich wodach Zalewu występuje dość licznie tylko w okresie tarła. Stanowi pokarm ryb drapieżnych. Gatunek o małym znaczeniu gospodarczym.

Sum. Długowieczny samotnik. Bardzo żarłoczny drapieżnik. Prowadzi przydennej tryb życia. Liczniejszy w rzekach. Fitofilny. Trze się od maja do czerwca. Przepiętnie dorasta do 150 cm i 15–30 kg. Notowano osobniki o długości 3–5 m i masie 50–300 kg. W Zalewie Wiślanym występuje bardzo sporadycznie.

Szczupak. Drapieżnik czatujący. Występuje głównie w litoralu. Trze się w marcu–maju. Wzrost szybki. Osiąga znaczne rozmiary – 120 cm i 16 kg. Prawie całkowity zanik populacji po 1980 r. (efekt prac melioracyjnych). Gatunek bardzo cenny. Obecnie obserwuje się wzrost populacji dzięki prowadzonym od 1993 r. zarybianiom.

Ukleja. Gatunek pelagiczny, fito- i psammofilny. Planktonofag. Osiąga niewielkie rozmiary – do 20 cm. Populacja drastycznie zmniejszyła się na początku lat 80. Dotąd sporadyczna, w miarę liczna w Pasłęce. Nie posiada znaczenia gospodarczego. **Wzdręga.** Częściowy fitofag. Bytuje w litoralu. Rozradza się w maju–czerwcu. Dorasta do ok. 25 cm. W Zalewie występuje nieznacznie, głównie w rejonie Zachodnim i Małym Zalewie.

Gatunki dwuśrodowiskowe

Minog rzeczny. Kręgowiec należący do gromady kragłouste (*Cyclostomata*). Gatunek wędrorny, anadromiczny. Psammofilny. Krótkowieczny. Charakteryzuje się znacznymi fluktuacjami liczebności. Tarło w kwietniu–maju w rzekach. Osiąga długość do 46–48 cm i masę do 200 g. W Zalewie występuje dość licznie, ale sezonowo: wrzesień–listopad i marzec–maj. Posiada znaczenie gospodarcze. Możliwe zwiększenie liczebności i biomasy po wybudowaniu przeprawek na Pasłęce w Braniewie i Pierzchałach.

Parposz. Gatunek anadromiczny, odżywiający się skorupiakami i larwami ryb. Bytuje w przybrzeżnej strefie wód morskich. Dorasta przeciętnie do 35–40 cm i 0,8–1,0 kg. Trze się w ujściach lub dolnych biegach rzek w miesiącach wiosenno-letnich. W Zalewie Wiślanym dość licznie występował w latach pięćdziesiątych. Obecnie jest poławiany bardzo sporadycznie.

Pstrąg tęczowy. Gatunek generatywnie słodkowodny, troficznie morski, wędrowny, drapieżny. W Zalewie występuje sporadycznie. Liczebność populacji zależy wyłącznie od zarybiania. Osiąga znaczne rozmiary do 60–70 cm i 4–7 kg. Gatunek bardzo cenny.

Troć wędrowną. Gatunek wędrowny, anadromiczny, drapieżny. Niedługo rozradzający się w rzekach Zalewu: Narusie (potok Kręty), Baudzie (dopływy: Potok Henrykowski, Okrzejka, Kamienny) i Pasłęce. Drastyczne zmniejszenie populacji z naturalnego rozrodu nastąpiło w wyniku przegród hydrotechnicznych, zanieczyszczeń i kłusownictwa, oraz braku przepławek na Pasłęce w Braniewie i Pierzchałach. Obecnie liczebność populacji zależy wyłącznie od systematycznego zarybiania. W Zalewie występuje nielicznie, głównie jesienią. Osiąga rozmiary do 1 m i 12 kg. Przeważają osobniki 45–80 cm o masie 2–5 kg. Gatunek bardzo cenny.

Węgorz. Gatunek katadromiczny. Częściowo drapieżny, typowo denny, żerujący także w pelagialu. W okresie wzrostu na ogół osiadły. Długożyjący. Przeciętnie dorasta do 70–80 cm i 700–1000 g. Liczebność populacji zależy głównie od systematycznego, kosztownego zarybiania. Gatunek bardzo cenny, o największym znaczeniu gospodarczym.

Gatunki morskie

Dorsz. Gatunek profundalny, euryhaliczny. Szybko rosnący. W Bałtyku dorasta do 130 cm. Bentofag i drapieżca. Żeruje przy dnie i w całej toni wodnej. Bardzo płodny. Trze się na głębokościach Bałtyku od marca po lipiec-sierpień. Ikra pelagiczna. Gatunek cenny w podstawowym znaczeniu gospodarczym. W Zalewie Wiślanym występuje niezwykle sporadycznie.

Skarp. Bytuje w wodach przybrzeżnych, morskich do głębokości 100 m. Trze się w miesiącach wiosennych i letnich. Ikra pelagiczna. Po metamorfozie prowadzi denny tryb życia. Dorosły jest drapieżnikiem. Dorasta do 55 cm. W Zalewie występuje sporadycznie. Gatunek bardzo cenny.

Stornia. Gatunek pelagofilny, przydenny, stadny. Trze się zimą i wiosną na głębokościach Bałtyku. Dorasta do 20–30 cm. W Zalewie występuje sporadycznie. Gatunek cenny. Śledź. Gatunek pelagiczny z grupy śledzi wiosennego tarła. Planktonofag ławicowy. Odbywa wędrówki tarłowe i żerowiskowe. W Zalewie rozradza się w marcu-kwietniu. Ikra demersalna. Tworzy znaczną biomasę. Po tarle wychodzi na morze. Gatunek cenny o dużym znaczeniu gospodarczym.

Węgorzycza. Gatunek litoralny i sublitoralny. Bentofag. Jajożyworodny. Poród młodych od grudnia do lutego. Dorasta do 30–40 cm. W Zalewie występuje sporadycznie. **Tasza.** Gatunek mało ruchliwy. Bytuje w wodach przydennych, na głębokościach od 20 do 250 m. Trze się w strefie brzegowej od stycznia do maja. Dorasta do 30 cm. W Zalewie występuje sporadycznie, głównie późną jesienią.

Władysław Borowski

Spory Norwegii z krajami nordyckimi i Rosją

Od kilku miesięcy nasilają się konflikty między Norwegią i poszczególnymi krajami oraz Rosją o dostęp do zasobów ryb na Morzu Barentsa, Morzu Norweskim, a także o wysokość kwot połowowych na Atlantyku. Pisz o tym "Worldfish Report" w najnowszym łutowym wydaniu. Nieprzejeźdną w tych rybnych sporach postawą Norwegii wynika z faktu, że rybołówstwo jest ciągle liczącym się źródłem dochodów z eksportu. W 1995 r. wpływy Norwegii z eksportu rybnego wyniosły 2,2 mld dol.

Najdłuższy i najtrudniejszy konflikt ma obecnie Norwegia z Islandią, która domaga się od niej limitów połowowych na dorsza na Morzu Barentsa i na śledzie na Morzu Norweskim. Nie tak dawno dochodziło nawet do strzelaniny (w powietrze), ucinania sieci i kolizji między islandzkimi kutrami i norweskimi łodziami patrolowymi. Norwegia próbuje rozszerzyć swoją jurysdykcję na obszary morza przylegające do jej strefy ekonomicznej, kierując się w tych dążeniach troską o ochronę zasobów. Powoduje to irytację ze strony Islandii, której wody nie są w ostatnich latach bogate w ryby. Wspólnie z Wyspami Owczymi, Islandia próbuje obecnie ustalić limity połowów śledzia na "niczyich" obszarach na Atlantyku.

Niedawne rozmowy na ten temat prowadzone w Londynie przez przedstawicieli Norwegii, Islandii, Rosji i Wysp Owczych nie przyniosły żadnych ustaleń odnośnie podziału kwot połowowych na śledzie. Według zaleceń biologów na tym akwenie powinno się odławiać nie więcej niż 1 mln ton śledzia rocznie. Tymczasem połowy tego gatunku wynoszą tam obecnie 1,3 mln ton, w tym Norwegia odławia 750,000 ton, Rosja 200,000 ton oraz Islandia i Wyspy Owcze 330,000 ton. Propozycja ekspertów NEAFC (Konwencji Rybackiej Północno-Wschodniego Atlantyku) zmierzająca do tego, aby kwoty na wodach międzynarodowych przyznawać w relacji do wielkości znajdujących się tam zasobów śledzia, które ocenia się na 4% ogółu zasobów znajdujących się przede wszystkim w ramach wyłącznych stref ekonomicznych poszczególnych państw. Norwegia odrzuciła też najno-

wszą propozycję Rosji, aby wszystkie kraje poławiające śledzia na tych wodach ograniczyły w jednakowym stopniu dotychczasowe połowy tak, aby łączne, roczne odłowy tego gatunku nie przekraczały zalecanej przez ekspertów wielkości 1 mln ton.

Faktem jest, że konflikt Norwegii z Rosją może okazać się poważniejszy niż wynika to z dotychczasowych sporów. Rosja jest niezadowolona z przydzielonych jej kwot połowowych na śledzia na dalekiej północy. Do tej pory oba te kraje współpracowały jednak ze sobą w tym rejonie. Udało im się wyeliminować po cichu innych konkurentów z Morza Barentsa. Jednocześnie oba te kraje nie mogą od wielu lat dojść do porozumienia w sprawie wytyczenia granicy na szelfie znajdującym się na tym morzu.

Innego rodzaju konflikt powstał niedawno między Norwegią i Szwecją. Ten pierwszy kraj podejmuje od pewnego czasu próby ograniczenia przyznanego Szwecji w 1977 roku stałego limitu połowu 5000 ton ryb na Morzu Północnym. Była to kwota dana Szwecji "na otarcie łba", kiedy Norwegia rozszerzała swoje granice morskie, która nie powinna obowiązywać po jej wejściu do UE. Również Dania przekazała ostatnio ostry protest z powodu zatrzymania jej kutrów w okolicach Bergen. W tej sytuacji Norwegia nie będzie mogła raczej liczyć na pomoc nordyckich sąsiadów w trudnych rokowaniach z Unią Europejską. Wiadomo, że kraje Unii dysponują dużym i niewykorzystanym w pełni potencjałem połowowym. Kraje te od paru lat wywierają presję na Norwegów, żeby nie utrudniali im przynajmniej dostępu do obszarów nie objętych norweską strefą ekonomiczną.

Norwedzy bronią się argumentem, że muszą prowadzić globalną politykę ochrony zasobów, bowiem zarówno dorsz, jak i śledź są rybami wędrownymi i jeśli zostaną wyłowione na otwartym Atlantyku, to nie będzie ich później u wybrzeży Norwegii. Chude i tłuste lata występują na przemian na Atlantyku; obecnie norwescy rybacy mają pod dostatkiem dorszy i śledzi, co dodatkowo zwiększa presję ze strony Unii Europejskiej. A.G.

Wydawca: Stowarzyszenie Rozwoju Rybołówstwa

Adres redakcji: 81-332 Gdynia, ul. Kółkajtaja 1.

Red. naczelny: Zygmunt Polański tel. 20 28 25

Sekr. redakcji: Przemysław Kuciewicz 31 33 40

fax - 202831 tlx - 054348

Druk: Poligrafia MIR Gdynia, ul. Kółkajtaja 1, tel. 20 17 28 w. 259

Organika

*Jesteśmy wieloletnim producentem opakowań
dla przemysłu spożywczego*

*Nasze wyroby
posiadają atest PZH*

*Produkujemy szczelne
wiaderka przemysłowe
o pojemności
1, 3, 6, 10 i 20 l*

Malborskie Zakłady Chemiczne
"Organika" Sp. z o.o.
82-200 Malbork, ul. Boczna 10
Tel. (0-55) 723377, 723378, 723624
Fax (0-55) 722038

Z KART HISTORII

Przed 50 laty

• Z początkiem 1946 r. Generalny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego, popierając inicjatywę Komitetu Szkolenia Rybaków Dalekomorskich, wystąpił do Ministerstwa Żeglugi i Handlu Zagranicznego z wnioskiem utworzenia szkoły kształcącej rybaków dalekomorskich. Zorganizowanie i prowadzenie takiej szkoły postanowiono powierzyć Państwowemu Centrum Wychowania Morskiego w Gdyni, utworzonemu na podstawie zarządzenia ministra żeglugi i handlu morskiego z 28 lutego 1946 r. i mającemu przygotowywać młodych ludzi do pracy w zawodach morskich. Dyrektorem PCWM mianowano kpt.ż.w. M. Leszczyńskiego, który jednak nie objął tego stanowiska i PCWM kierował – początkowo jako pełniący obowiązki dyrektora, a następnie jako dyrektor – J. Michałowski. Tak zaczął się proces szkolenia polskich rybaków dalekomorskich po drugiej wojnie światowej, który stał się jednym z istotnych czynników dynamicznego rozwoju naszego rybołówstwa dalekomorskiego w ciągu następnych lat.

Przed 40 laty

• W dniach od 4 do 7 lutego 1956 r. trawlerzy: "Radomka", "Rawka", "Mały Wóz" i "Syriusz", należące do przedsiębiorstwa "Dalmor", wyszły z Gdyni na łowiska Rynny Norweskiej. Kierownikiem tego zespołu był kpt. J. Okoń na "Radomce".
• W końcu lutego 1956 r. prasa donosiła o problemie złej jakości beczek, dostarczanych z krajowej produkcji rybołówstwu morskiemu. Między innymi informowano, że na przestrzeni 1955 r. z powodu niewłaściwych beczek zmarnowało się około 160 ton śledzi o wartości około 1.300.000 zł.

Przed 35 laty

• Z dniem 1 lutego 1961 r. nastąpiły liczne zmiany kadrowe na kierowniczych stanowiskach w przedsiębiorstwach rybołówstwa morskiego. Między innymi w "Barce" dyrektorem został E. Maruszak, przejmując tę funkcję po M. Bakocie, którego skierowano

na stanowisko zastępcy dyrektora w Szkole Rybołówstwa Morskiego w Gdyni. Dyrektorem Centralnego Ośrodka Dyspozycji Zbytu (ryb) w Gdyni został A. Labon, przejmując tę funkcję po T. Mieczyskim, oddelegowanym do pracy w Polskiej Misji Morskiej w Londynie. Naczelnym dyrektorem przedsiębiorstwa "Kuter" w Darłowie mianowano K. Łuczka, a C. Wiórkiewicz objął obowiązki zastępcy dyrektora do spraw produkcji w przedsiębiorstwie "Korab".

• Od 5 do 26 lutego 1961 r. przebywała w Egipcie delegacja polskiego rybołówstwa morskiego pod przewodnictwem wiceministra żeglugi J. Machno. Wizyta nastąpiła na zaproszenie ministra spraw wojskowych Egiptu, któremu podlegały problemy rybołówstwa. Delegacja polska bawiła w Kairze, Aleksandrii, Port Saidzie i Ghardaku.

• 25 lutego 1961 r. w Stoczni Komuny Paryskiej w Gdyni odbyło się wodowanie trawlera "Miedwie". Był to pierwszy z serii trawlerów motorowych typu B-20, przeznaczonych dla przedsiębiorstwa "Odra". Tego samego dnia nastąpiło przekazanie przedsiębiorstwu "Gryf" trawlera "Radwa", ostatniego statku typu B-14 o napędzie parowym, zbudowanego dla polskiego rybołówstwa, zarazem pierwszego w ogóle trawlera, jaki otrzymało to przedsiębiorstwo.

• W ciągu lutego 1961 r. kilka lugrotrawlerów przedsiębiorstwa "Gryf" połowiło na Bałtyku, osiągając bardzo słabe wyniki. Najlepsze osiągnął "Bak", który w ciągu jednego dnia złowił na Rynnie Słupskiej około 6,5 ton ryb.

Przed 30 laty

• 5 lutego 1966 r. w Stoczni Gdańskiej wodowano pierwszy statek bazę typu B-67, budowany dla polskiego armatora. Otrzymał on nazwę "Gryf Pomorski".

Przed 20 laty

• W pierwszych dniach lutego 1976 r. podpisano w Limie nowe porozumienie polsko-peruwiańskie o współpracy w dziedzinie rybołówstwa morskiego.
• 29 lutego 1976 r. przedsiębiorstwo "Dalmor" przejęło od Stoczni Gdańskiej pierwszy trawler z serii B-41A.

Andrzej Ropelewski